

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

2017 YKS SORU DAĞILIMINDAKİ DÜZENLEMENİN ÖĞRENCİLERİN
COĞRAFYA DERSİNE OLAN TUTUMUNA ETKİSİNİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

ERSİN ÖRER

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Adnan Doğan BULDUR

Konya 2020

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)

Necmettin Erbakan Üniversitesindeki lisans ve lisansüstü eğitim hayatım boyunca her yönüyle bana örnek olan ve iyi bir eğitimci olarak yetişmem için desteklerini esirgemeyen başta danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Adnan Doğan BULDUR olmak üzere tüm hocalarıma;

Tez çalışmam esnasında tecrübeleriyle bana yol gösteren ve desteklerini esirgemeyen değerli dostlarım Arş. Gör. Emel ÇİRİŞOĞLU ve Öğr. Gör. Ömer ERDOĞAN'a;

Bütün hayatım boyunca arkamda olan ve beni hiç yalnız bırakmayan biricik aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ersin ÖRER
KONYA- 2020

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR).....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ KABUL	v
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU.....	vi
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ÖZET	xii
ABSTRACT.....	xiii
1 GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4 Varsayımlar.....	4
1.5 Sınırlılıklar	4
1.6 Tanımlar.....	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1 Türk Eğitim Sisteminde Kademeler Arası Geçiş ve Merkezi Sınavlar (1923-2017)	6
2.2.1. Türk Eğitim Sisteminde Ortaokula Geçiş Uygulamaları	7
2.2.2. Türk Eğitim Sisteminde Ortaöğretime Geçiş Uygulamaları.....	8
2.1.3. Türk Eğitim Sisteminde Yükseköğretime Geçiş Uygulamaları.....	9
2.1.4. Kademeler Arası Geçişlerde Coğrafyanın Etkisi.....	13
2.2. Ülkemizde Uygulanan Başlıca Merkezi Sınavlar	19
2.2.1. Yükseköğretim Kurumları Sınavı	19
2.2.2. Kamu Personeli Seçme Sınavı	23
2.2.3. Liselere Geçiş Sistemi.....	25
2.3. Dünya’da Kademeler Arası Geçiş Uygulamaları	27
2.3.1. Dünyada Ortaöğretime Geçiş Uygulamaları.....	28
2.3.3. Dünyada Yükseköğretime Geçiş Uygulamaları.....	29
2.4. Yeni Yükseköğretime Geçiş Sisteminde “Coğrafya”	32
3. YÖNTEM	34
3.1 Araştırmanın Modeli.....	34
3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	34
3.4 Verilerin Toplanma İşlem Basamakları	36
3.5 Verilerin Analizi	37

4 BULGULAR VE YORUMLAR	38
4.1 Yarı yapılandırılmış görüşme soruları ve bulguların yorumlanması	38
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
5.1 Sonuç.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
5.2 Öneriler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
KAYNAKÇA.....	69
EKLER.....	76
ÖZGEÇMİŞ	77

TEZ KABUL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Ersin ÖRER tarafından hazırlanan *2017 YKS Soru Dağılımındaki Düzenlemenin Öğrencilerin Coğrafya Dersine Olan Tutumuna Etkisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* başlıklı tez tarafımızdan amaç, kapsam ve kalite yönünden değerlendirilmiş olup 17/08/2020 tarihinde Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı *Yüksek Lisans Tezi* olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri		
	Unvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Adnan Doğan BULDUR	
Üye	Prof. Dr. Adnan PINAR	
Üye	Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM	

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

2017 YKS Soru Dağılımındaki Düzenlemenin Öğrencilerin Coğrafya Dersine Olan Tutumuna Etkisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi başlıklı tez çalışmamın İç Kapak, Özetler, Ekler ve Ana Bölümlerden (Giriş, Alan Yazın, Yöntem, Bulgular, Tartışma, Sonuçlar ve Öneriler) oluşan toplam 67 sayfalık kısmına ilişkin, 1/09/2020 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %12 olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez kabul sayfası hariç,
2. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç,
3. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç,
4. Ön söz hariç,
5. İçindekiler hariç,
6. Simgeler ve kısaltmalar hariç,
7. Kaynakça hariç
8. Öz geçmiş hariç,
9. Alıntılar dâhil,
10. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

1/09/2020

Ersin ÖRER

Dr. Öğr. Üyesi Adnan Doğan BULDUR

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynakça listesine eklendiğini beyan ederim.

16/07/2020

Ersin ÖRER

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: YGS Puan Türlerinde Test Ağırlıkları.....	11
Tablo 2: LYS Sayısal Puan Türlerinde Test Ağırlıkları.....	11
Tablo 3: LYS Eşit Ağırlık Puan Türlerinde Test Ağırlıkları	12
Tablo 4: LYS Sözel Puan Türlerinde Test Ağırlıkları	12
Tablo 5: LYS Dil Puan Türlerinde Test Ağırlıkları	13
Tablo 6: 1997-2006 OKS Coğrafya Sorularının Konulara Göre Dağılımı	14
Tablo 7: 2008-2010 SBS 6. Sınıf Coğrafya Sorularının Konu Dağılımı	16
Tablo 8: 2008-2010 SBS 7. Sınıf Coğrafya Sorularının Konu Dağılımı	16
Tablo 9: ÖSS Puan Türlerine Coğrafya Sorularının Etkisi.....	18
Tablo 10: LYS Puan Türlerinde Coğrafya Sorularının Etkisi (%).....	19
Tablo 11: YKS 1. Oturum Test Ağırlıkları (%).....	21
Tablo 12: YKS Sayısal Puanın Hesaplanmasında Test Ağırlıkları (%).....	21
Tablo 13: YKS Eşit Ağırlık Puanının Hesaplanmasında Test Ağırlıkları (%) ..	22
Tablo 14: YKS Sözel Puan Hesaplamasında Test Ağırlıkları (%)	22
Tablo 15: YKS Dil Puanı Hesaplamasında Test Ağırlıkları (%).....	22
Tablo 16: YKS'deki Testler ve Soru Sayıları	23
Tablo 17: Lisans KPSS Oturumlara Göre Aday Sayıları.....	25
Tablo 18: Sınavla Öğrenci Alacak Okulların Sayı ve Kontenjanları (2018)	26
Tablo 19: 2018-2019 LGS Başvuru Sayı ve Oranları.....	27
Tablo 22: Liselere Geçişte Dünyadan Örnekler.....	28
Tablo 23: Üniversite Giriş Sistemlerinin Karşılaştırılması.....	29
Tablo 24: YKS Puan Türlerinde Coğrafya Sorularının Etki Oranları (%).....	33
Tablo 25: Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı	35
Tablo 26: Katılımcıların Görev Yaptıkları Kurum Türüne Göre Dağılımı.....	35
Tablo 27: Katılımcıların Mesleki Tecrübeye Göre Dağılımı.....	36
Tablo 28: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	36
Tablo 29: Yeni Sınav Sisteminin Avantajları	40
Tablo 30: Yeni Sınav Sisteminin Dezavantajları	41
Tablo 31: Yeni Sınav Sisteminin Coğrafya Derslerine Etkisi	42
Tablo 32: Coğrafya Dersine Öğrenci İlgisindeki Değişim	45
Tablo 33: Yeni Sınav Sisteminin Okul Başarısına Etkisi	47
Tablo 34: Yeni Sınav Sisteminin Soru Çözüm Talebine Etkisi.....	49

Tablo 35: Yeni Sınav Sisteminin Özel Ders Talebine Etkisi.....	50
Tablo 36: Çevre Sorunları ve Afetlerin Öğrencilerin Bakış Açısına Etkisi.....	52
Tablo 37: Coğrafya Öğretmenlerine Karşı Olumsuz Tutum ve Davranışlar	55
Tablo 38: YKS Sisteminin Coğrafya Öğretmenlerinin Motivasyonuna Etkisi..	58
Tablo 39: YKS'nin Ders Anlatma Yöntem ve Tekniklerine Etkisi	60
Tablo 40: Öğretmenlerin Müfredat Değişikliğine İlişkin Düşünceleri	62

KISALTMALAR LİSTESİ

- AB:** Avrupa Birliği
- ACT:** American College Testing(Amerikan Kolej Testi)
- ALES:** Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı
- AOBP:** Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanı
- AYT:** Alan Yeterlilik Testi
- DGS:** Dikey Geçiş Sınavı
- DMS:** Devlet Memurluğu Sınavı
- KMS:** Kurumlar İçin Merkezi Eleme Sınavı
- KPSS:** Kamu Personeli Seçme Sınavı
- LES:** Lisansüstü Eğitime Giriş Sınavı
- LGS:** Liselere Geçiş Sistemi
- LYS:** Lisans Yerleştirme Sınavı
- MEB:** Milli Eğitim Bakanlığı
- OBP:** Ortaöğretim Başarı Puanı
- OKS:** Ortaöğretim Kurumları Sınavı
- ÖABT:** Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi
- ÖSS:** Öğrenci Seçme Sınavı
- ÖSYM:** Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi
- ÖSYS:** Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi

ÖYS: Öğrenci Yerleştirme Sınavı

SAT: Scholastic Aptitude Test(Standart Yetenek Testi)

SBS: Seviye Belirleme Sınavı

TEOG: Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi

TODAIİE: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü

TUS: Tıpta Uzmanlık Sınavı

TYT: Temel Yeterlilik Testi

ÜSS: Üniversite Seçme Sınavı

ÜSYM: Üniversitelerarası Seçme ve Yerleştirme Merkezi

YDS: Yabancı Dil Seviye Tespit Sınavı

YDT: Yabancı Dil Testi

YGS: Yükseköğretime Geçiş Sınavı

YKS: Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

ÖZET

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

2017 YKS SORU DAĞILIMINDAKİ DÜZENLEMENİN ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE OLAN TUTUMUNA ETKİSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ersin ÖRER

Eğitim öğretimi daha verimli ve işlevsel hale getirme çalışmalarında en önemli aşamalardan biri ölçme değerlendirme sürecidir. İyi bir ölçme değerlendirme süreci eğitim sisteminin aksayan yönlerini ortaya koyabilmelidir. Ülkemizdeki merkezi sınavlar sıralama amacı taşımasına rağmen öğretim faaliyetlerinin ne ölçüde amacına ulaştığı konusunda da fikir vermektedir. Türkiye’de 1923’ten bu yana eğitim sisteminde çok sayıda değişiklik yapılmıştır. Yapılan her değişiklik diğer dersler gibi coğrafyanın eğitim sistemindeki yerini de etkilemiştir. Bu Çalışmada 2017 yılında değiştirilen üniversite sınav sisteminin öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarına etkisinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır.. Alt problem olarak ise bu değişikliklerin coğrafya öğretmenlerinin meslek yaşamına etkisi ve öğretmen, veli, idare ilişkilerine nasıl yansıdığı araştırılmıştır. İlk bölümde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi gibi konulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise Türkiye’de kademeler arası geçişlerde uygulanmış sistemlere ve coğrafyanın bu sistemlerdeki yerine değinilmiş dünyadan örneklerle konu zenginleştirilmiştir. Üçüncü bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem üzerinde durulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanıldığı araştırmanın örneklemini farklı illerdeki 21 Coğrafya öğretmeni oluşturmuştur. Dördüncü bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %76’sı soru dağılımının dengesiz olduğunu %61’i kapsam geçerliliğinin çok düşük olduğunu düşünmektedir. Yeni sınav sistemi sonrası derslere etkisi konusunda katılımcıların %90’ı derslerine ilginin düştüğünü, %52’si ders esnasında başka derslerle ilgilenildiğini, %23’ü ise seçmeli ders olarak daha az tercih edilmeye başladığını belirtmiştir. Katılımcıların %80’i ilginin 12. sınıflarda %50’si ise 11 ve 12. sınıflarda azaldığını düşünmektedir. Ayrıca katılımcıların %90’ı kendilerine gelen soru çözüm talebinin azaldığını %48’i öğrenci, veli veya idareciler tarafından önemsiz görülmeye başladıklarını belirtmiştir. Çalışmanın son bölümünde sınav sistemi ve coğrafya dersinin sınav sistemindeki yeriyle ilgili önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Merkezi sınavlar, Kapsam geçerliliği, YKS Coğrafya, Yarı yapılandırılmış görüşme

ABSTRACT

Department of Turkish and Social Sciences Education
Geography Education Program
Master Thesis

EVALUATING THE EFFECT OF THE REGULATION ON THE DISTRIBUTION OF 2017 QUESTIONS ON STUDENTS 'ATTITUDE TOWARDS GEOGRAPHY LESSON ACCORDING TO THE TEACHERS' OPINIONS

Ersin ÖRER

One of the most important stages in the efforts to make education more efficient and functional is the measurement and evaluation process. A good measurement and evaluation process should be able to reveal the failing aspects of the education system. Although the central exams in our country have the purpose of ranking, it also gives an idea about success ratio of the educational activities. In Turkey, numerous changes have been made to the education system since 1923. Every change has affected the position of geography in the education system like other courses. In this study, it was investigated how the university examination system, which was changed in 2017, affected the students' perspective on geography course. As a sub-problem, the impact of these changes on the career of geography teachers and how they reflect on teacher, parent and administration relations were investigated. In the first section, issues such as problem status, purpose and importance of research are mentioned. In the second section the systems applied in transition between the stages in Turkey, the position of geography in this systems is mentioned and the subject has been enriched with examples from the world. In the third section, the research model, the universe and the sample are emphasized. The sample of the research, in which semi-structured interview technique was used, constituted 21 geography teachers in different provinces. In the fourth section, the findings obtained as a result of the research are included. 76% of the teachers participating in the research think that the distribution of questions is unbalanced and 61% think that the content validity is very low. After the new exam system, about the impact on courses 90% of the participants stated that interest in their lessons decreased, 52% stated that they were interested in other courses while teaching, 23% stated that they started to be less preferred as elective courses. 80% of the participants think that the interest decreased in the 12th grades and 50% of the participants in the 11th and 12th grades. Also, 90% of the participants stated that their demand for solution of questions decreased and 48% stated that they started to be considered insignificant by students, parents or administrators. In the final section of the study, suggestions about the exam system and the position of the geography course in the exam system are included.

Keywords: Central exams, YKS Geography, Content validity, Semi-structured interview

BÖLÜM 1

1 GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, tanımları ve konuyla ilgili yapılmış araştırmalar yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

Eğitimin temelde dört amacı vardır: Bunlar okuma yazma becerisi kazandırma, belirli bilim dallarına ait içerikleri ve düşünme biçimlerini nakletme, kültürel aktarımı sağlamak ve toplumdaki rolleri bireye aktarmaktır (Gardner, 2000). Her toplum kültürel birikimleri kendisinden sonraki nesillere aktarmak için çaba içerisinde olmuştur. Günümüz eğitim sisteminin en temel amaçlarından birisi de bu kültürel aktarımı devam ettirmektir. Eğitim sistemlerinin başlıca amaçlarından bir diğeri ise bireyi ilgisi, yetenekleri ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yetiştirmek olduğu söylenebilir.

Toplumlar kendi toplumsal yapılarına uyum sağlayacak insanı kendilerine özgü bir sistemle yetiştirirler. Bu sebeple eğitimi tesadüflere ve kültürlemenin rastgele etkilerine karşı kontrol etmeye çalışmışlardır (Fidan, 2012). Eğitim sisteminde yaşanan problemler hem toplumları hem bireyleri ciddi şekilde etkilemektedir. Eğitim uygulamaya dönük bir bilim dalıdır ve bu sebeple eğitim sistemindeki problemlerin çözümü masa başında değil okullarda ve eğitim sisteminin yapısında aranmalıdır (Demirel, 2000). İşlevsel bir eğitim, iyi bir planlama süreci, eğitim ve değerlendirme süreci ile mümkündür. Bu sebeple ülkemiz dahil dünyanın birçok yerinde eğitim programlarını daha iyi hale getirmek için çalışmalar yapılmaktadır (Öztürk & Tuncel, 2006).

Eğitimle ilgili görüşler incelendiğinde eğitimin çok fazla değişkene sahip olduğu görülmektedir. Eğitim sisteminin en önemli alanlarından birisi ise ölçme ve değerlendirmedir. Yapılan eğitim öğretim faaliyetlerinin ne ölçüde başarılı ve kalıcı olduğunu anlamak için işlevsel bir ölçme sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Ölçme faaliyetleri okullarda öğretmenler tarafından bağımsız olarak yapıldığı gibi kurumlar tarafından merkezi olarak da yapılabilmektedir. Merkezi sınavlar genellikle bir üst eğitim kurumuna geçiş ya da bir kadroya yerleştirilecek kişiyi belirleme amacıyla yapılmaktadır. Kişi sayıları baz alındığında LGS (Liselere Geçiş Sınavı) YKS

(Yükseköğretim Kurumları Sınavı) ve KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) en büyük çaplı sınavlardır. 2019 yılı başvuru sayıları şu şekildedir: LGS 1.074.013 (MEB, 2019a) YKS 1. Oturum 2.512.012 (ÖSYM, 2019a) Lisans KPSS 644.546 (ÖSYM, 2019b)

Liselerden üniversitelere geçiş 1960'lı yıllara kadar lise bitirme ve olgunluk sınavlarını geçme şartıyla genellikle sınavsız gerçekleşmiştir. Yükseköğretime olan talebin artmasıyla birlikte bir eleme sınavı ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yükseköğretime öğrenci seçme sınavlarını düzenlemek amacıyla 1974 yılında ÜSYM kurulmuştur. Bu tarihten itibaren sınavlar merkezi şekilde gerçekleştirilmeye başlanmıştır (ÖSYM, 2020a). Uygulamaya konulan her sınav sistemi çeşitli avantajları ve dezavantajları beraberinde getirmiştir. Sınavların yapısında meydana gelen değişiklikler öğrenci, öğretmen ve velileri de etkilemiştir. Özellikle sınavlarda yer alan soruların belirli derslerden gelmesi ve bu derslerin farklı düzeyde etkiye sahip olması en çok tartışılan konulardan olmuştur. Sınav sisteminde hangi dersin ne kadar ağırlığa sahip olacağına ilişkin çeşitli görüşler bulunmaktadır. Merkezi sınavlar incelendiğinde Türkçe ve matematiğin en fazla ağırlığa sahip ve hemen her sınavda sorulan dersler olduğu anlaşılmaktadır. Ortaöğretimden üniversiteye geçiş amacıyla yapılan sınavlarda da her zaman bu iki ders ön planda olmuştur. Toplumsal hayatta ve bilim dünyasında bu derslerin yeri düşünüldüğünde ön planda olmaları gayet normal karşılanmalıdır. Ancak sorun bu derslerin ne kadar ön planda olacağının net bir şekilde tespit edilememesidir. Bu iki dersin etkisi aşırı şekilde arttığında diğer temel ve sosyal bilimler (Tarih, Coğrafya, Fizik, Kimya, Biyoloji) bu durumdan olumsuz etkilenmekte ve öğrenciler tarafından önemsiz görülmektedir.

Barnes'a göre merkezi sınavlarda yüksek başarı elde etme baskısı öğretmenleri eğitimin kalitesini artırma yerine, öğretim programının sınav başarısını daha fazla etkileyen kısımlarına yoğunlaşmasına ve diğer bölümleri ihmal etmesine yol açmaktadır (Ünsal & Çetin , 2019). Barnes'ın görüşlerinden hareketle dersler arasında da benzer bir ayırım yapıldığı sonucuna ulaşılabilir. Öğrenciler, veliler ve öğretmenler sınavda başarıyı daha fazla etkileyen derslere yoğunlaşmış ve diğer dersleri ihmal etmektedir. Bulgular kısmında bu duruma daha detaylı değinilecektir. Bu araştırmayla yeni sınav sisteminin öğrenciler üzerindeki etkisinin coğrafya dersi özelinde öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Merkezi sınavlar günümüzde eğitimin her kademesinde hem öğretmenleri hem öğrencileri etkilemektedir. Derslerin merkezi sınav sistemindeki etkisi değiştikçe bu değişiklikler eğitim sistemine de yansımaktadır. 2017 yılında üniversite sınav sisteminde yapılan değişiklikler ile coğrafya dersinin sınav sistemindeki konumunda bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişikliklerin eğitim sistemi üzerinde önemli etkileri olmuştur. Bu araştırmayla sınav sistemindeki değişikliklerin öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarına etkisinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır ve aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Üniversite sınav sistemindeki değişiklikler öğrencilerin coğrafya dersine bakış açısını nasıl etkilemiştir?
- Üniversite sınav sistemindeki değişiklikler öğretmen, okul idaresi ve velilerin coğrafya dersine bakış açısını nasıl etkilemiştir?
- Üniversite sınav sistemindeki değişiklikler öğrencilerin coğrafya dersindeki başarısını nasıl etkilemektedir?
- Üniversite sınav sistemindeki değişiklikler öğretmenlerin motivasyonunu nasıl etkilemektedir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Coğrafya dersi insanla dünya arasındaki ilişkiyi inceleyen eski ve temel bir bilim dalıdır. Özçağlar'a göre coğrafya, *insanla doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimleri nedensellik ilkelerine bağlı kalarak ve çeşitli araştırma yöntemleri uygulayarak araştırıp inceleyen, elde ettiği sonuçları bir sentez halinde ortaya koyan, kendi içerisinde çok sayıda bilim dalından oluşan bilimler topluluğudur* (Özçağlar, 2003). Günümüz eğitim sistemindeki her öğrencinin önce yaşadığı çevreyi, daha sonra dünyayı öğrenmesi hayatının kalanı için son derece önemlidir. Kuşkusuz öğrenciler pek çok bilgiyi öğrendiklerinde o bilgileri bir süzgeçten geçirmekte ve "Nerde işime yarayacak?" sorusunu sormaktadır. Bu sorunun temelde iki cevabı bulunmaktadır; ilki günlük yaşantı, ikincisi ise girilmesi gereken sınavlar. Pek çok öğrenci yaşının verdiği bir psikolojiyle günlük yaşantıdaki önemi bir kenara bırakarak sınavları daha ön plana almaktadır. Hangi gerekçeyle olursa olsun öğrencilerin üzerindeki yaşadıkları coğrafyayı bilmeleri ve anlamaları önemlidir. Bu yüzden merkezi sınav sistemleri tasarlanırken coğrafya bilimine hak ettiği önem verilmelidir.

Bu araştırma 2017 yılında değiştirilen üniversite sınav sisteminin, coğrafyanın ortaöğretimdeki yerini nasıl etkilediği ortaya koymaktadır. Coğrafyanın soru sayısı ve puan türlerine olan etkisindeki azalma coğrafya dersinin öğrenci gözündeki yerini etkilemiştir. Bu değişikliği en iyi gözlemleyecek olanlar ise kuşkusuz coğrafya öğretmenleridir. Öğretmen görüşlerinin incelendiği bu araştırma yeni sınav sisteminin öğrencileri, öğretmenleri ve velileri nasıl etkilediğinin ortaya koyulması açısından önem arz etmektedir.

1.4 Varsayımlar

Bu araştırma yapılırken aşağıda belirtilen varsayımlardan yola çıkılmıştır:

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin evreni gerekli ölçüde temsil ettiği varsayılmıştır.
- Öğretmenlerin görüş ve düşüncelerini açıklarken samimi ve içten oldukları varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

- Bu araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılında yapılan görüşmeler ile sınırlıdır.
- Araştırma sadece 2017-2018 eğitim öğretim yılında üniversite sınav sisteminde yapılan değişikliklerle sınırlıdır.
- Bu araştırma resmî ve özel öğretim kurumlarında çalışan 21 coğrafya öğretmeniyle sınırlıdır. Araştırmaya katılan 21 öğretmen gönüllülük esasına göre görüşmeyi kabul edenler arasından seçilmiştir.

1.6 Tanımlar

Merkezi Sınavlar: 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 45. maddesi kapsamında Türkiye cumhuriyetinde öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına yerleşebilmeleri için esasları YÖK tarafından tespit edilen ve merkezi olarak uygulanan sınavlardır.

Yükseköğretim: Ortaöğretime dayalı ve en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür. Yükseköğretimde ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim yapılmaktadır.

Yükseköğretim Kurumları Sınavı: Her öğretim yılı sonunda bir sonraki öğretim yılında yükseköğretim programlarına alınacak öğrencilerin seçimi ve tercihlerine göre yerleştirilebilmeleri amacıyla Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan merkezi sınavdır (ÖSYM, 2020a).

BÖLÜM 2

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Türk Eğitim Sisteminde Kademeler Arası Geçiş ve Merkezi Sınavlar (1923-2017)

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan itibaren eğitim öğretime olan katılım kısa süreli istisnalar dışında sürekli olarak artış göstermiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında çok düşük olan okuma yazma oranlarını artırmak amacıyla eğitim seferberliği başlatılmış ve her kademedeki çeşitli eğitim kurumları açılmıştır. Açılan eğitim kurumlarının çoğunluğunu temel eğitim kurumları oluşturmuştur. Kurumların sayısındaki artışa ve sosyoekonomik gelişmelere paralel olarak bir üst eğitim kurumuna devam etmek isteyenlerin sayısı da zamanla artmıştır.

İlkokuldan ortaokula geçiş Türk eğitim sisteminde sınavsız olarak gerçekleşmektedir. Ortaokullar ise genellikle liselere bağlı açıldığından geçişlerde çok fazla problemle karşılaşılmamıştır. Merkezi sınavlara ihtiyaç ilk olarak yükseköğretime geçiş sisteminde ortaya çıkmıştır. Yükseköğretime olan talep cumhuriyetin ilk yıllarında genelde kontenjandan daha az olmuştur. İlerleyen yıllarda geçiş talebinin artmasıyla seçme sınavı ihtiyacı baş göstermiş ve bir süre dar kapsamlı sınavlarla sağlanan geçişler 1974 itibariyle ÖSYM'nin düzenlediği sınavlara göre yapılmıştır (Küçükler, 2017).

Türkiye'de üniversiteye öğrenci seçme amacıyla uygulanmaya başlanan merkezi sınavlara katılımın sürekli artmasına bağlı olarak yükseköğretime geçiş sınavının yanı sıra, ihtiyaç duyulan liseye geçiş, kamu personeli alımı gibi işlemlerde de merkezi sınavlar düzenlenmeye başlamıştır. Merkezi sınavlar, tek merkezde bilimsel esaslara göre hazırlanma, standart olma ve insan kaynaklı hataları en aza indirme gibi özellikleriyle hızlı bir şekilde yayılmıştır. Çok yüksek katılımın olduğu merkezi sınavlar objektif bir değerlendirme imkânı sunması sebebiyle birçok kurum ve kuruluş tarafından işe alımlarda ölçüt olarak kullanılmaktadır. Günümüzde bu sınavların önemli bir bölümü ÖSYM tarafından gerçekleştirilmektedir.

ÖSYM'nin düzenlediği sınavlara yapılan başvuru sayısı 2016'da 14.211.498'e ulaşarak tarihinin en yüksek seviyesine ulaşmıştır. (ÖSYM, 2017a) 2019 yılında ise başvuru sayısı 8.145.618 gerçekleşmiştir. Düzenlenen sınavlarda 24.642 bina ve 389.383 salon kullanılmış, 1.138.659 sınav görevlisi atanmıştır. En fazla başvuru

yapılan ve en fazla sınav görevlisine ihtiyaç duyulan sınavlar ise YKS (TYT-AYT) KPSS, DGS, ALES şeklindedir (ÖSYM, 2020a).

ÖSYM'nin düzenlediği bazı sınavlar aşağıda belirtilmiştir.

- Adalet Bakanlığı Sınavları (Adli Yargı- İdari Yargı)
- Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (ALES)
- Dikey Geçiş Sınavı (DGS)
- İçişleri Bakanlığı Kaymakam Adaylığı Sınavı
- Kamu Personeli Seçme Sınavı (Lisans- Öğretmenlik Alan Bilgisi- Ön lisans- Ortaöğretim) (KPSS)
- Sayıştay Başkanlığı Denetçi Yardımcılığı Adaylığı Eleme Sınavı
- Tıpta Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı (TUS)
- Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı (YDS)
- Yükseköğretim Kurumları Sınavı (TYT-AYT-YDT) (YKS)

ÖSYM dışında Milli Eğitim Bakanlığı, Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve bazı üniversitelerin Açık Öğretim Fakülteleri de merkezi sınavlar düzenlemektedir.

2.2.1.Türk Eğitim Sisteminde Ortaokula Geçiş Uygulamaları

Ülkemizde ortaokula geçişlerde şimdiki dek sınav uygulanmamıştır. 1927 öncesi davranış notu düşük olanlara sınav yapılması kararı alınmış ancak talebin az olması sebebiyle sınavlar uygulanmamıştır (Yücel, 1994). 1926-1927 yılından itibaren gündüzlü ortaokul ve liselerden öğrenim ücreti alınmaması ortaokula olan talebi artırmıştır. Artışın ortaokul kapasitelerini aşması üzerine 1935-1936 yılında başvuran herkesi kabul edebilmek amacıyla bazı ortaokullar ikili öğretime geçmiştir (Yücel, 1994). Ortaokulların kontenjanları liselerin kapasitesine 20 ekleme yaparak hesaplanmış ve buna göre öğrenci alınmıştır. Dönemin önemli eğitim kurumlarından biri olan köy enstitüleri ise giriş sınavı uygulamıştır. Başöğretmen veya maarif müfettişi tarafından aday gösterilen 17 yaşından küçük öğrenciler için yazılı ve sözlü sınavlar yapılmıştır (MEB, 1991). İlerleyen dönemlerde ilkokul bitirme sınavları dışında herhangi bir sınav uygulaması getirilmemiştir.

2.2.2. Türk Eğitim Sisteminde Ortaöğretime Geçiş Uygulamaları

Ülkemizde ortaöğretime geçişler 1950’li yıllara kadar sınavsız gerçekleşmiştir. Cumhuriyetin ilk 15 yıllık döneminde talebin az olması ve ortaokulların liselerin birinci devresi olarak açılmış olması geçişleri kolaylaştırmıştır. Sadece devlet parasız yatılı okullarına girişlerde öğretmen kanaatleri koşul olmuştur. 1938’den 1950’li yıllara kadar geçen sürede ortaöğretimi “ Talebenin sel gibi bastığı” (MEB, 1991) dönemde kapasite sıkıntıları yaşansa da meslek okulu mezunlarına sermaye yardımı gibi yöntemlerle yığılma önlenmiştir (MEB, 1991). Ortaöğretimde seçmeye dayalı uygulamalar 1955 yılında Maarif Kolejleri ile başlamıştır. Bu kolejlerin sayısı ilk yıllarda rakamlarla ifade edilecek kadar azdır. İlerleyen yıllarda Maarif Kolejleri “Anadolu Lisesi” adını almıştır. Başta İstanbul, İzmir, Eskişehir ve Konya’da açılan, fen ve matematik derslerinin İngilizce okutulduğu bu okullar seçme sınavıyla öğrenci alan ilk devlet okulları olmuştur (Güven, 2014). İlerleyen yıllarda Fen liseleri, Anadolu Öğretmen Liseleri, Anadolu İmam Hatip Liseleri gibi yeni lise türleri faaliyete geçmiştir. Lise tür ve sayılarının artması merkezi sınav ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. 1955-1997 yılları arasında dar katılımlı seçme sınavlarıyla başlayan süreçte sınavlara katılım giderek artmış, her lise türü için ayrı merkezi sınavlar düzenlenmeye başlamıştır. 1997 yılına gelindiğinde genel liseler dışında hemen her lise sınavla öğrenci almaktaydı (Küçüker, 2017).

1997 yılında Liseye Geçiş Sistemi (LGS) merkezi tek bir sınav olarak uygulanmaya başlamış. Bu sistem 2005 yılında Ortaöğretim Kurumları Sınavı (OKS) olarak değiştirilmiş, okul derslerine ilginin azaldığı, devamsızlığın arttığı, özel ders ve dersane yönelimini artırdığı eleştirileri sonrası 2007 yılında okul başarı puanları yerleştirme puanlarına eklenmeye başlanmıştır. Tek bir sınavın öğrenciler üzerinde baskı oluşturduğu, geleceklerinin tek bir sınava bağlı olmaması gerektiği gibi eleştiriler sebebiyle 2009 yılında 6,7 ve 8. Sınıflarda uygulanacak olan Seviye Belirleme Sınavı (SBS) modeline geçilmiştir. Bu model %70 sınav puanı %25 okul başarı puanı %5 davranış puanlarını esas alacak şekilde tasarlanmıştır. SBS sınavında toplam soru sayısı sınıf seviyelerine göre değişiklik göstermektedir. 6. Sınıfta 80, 7. Sınıfta 90. 8. sınıfta ise 100 soru yer almıştır. Sınav puanlarının etkisi ise şöyledir: 6. Sınıf SBS %25, 7. sınıf SBS %35 8. Sınıf SBS ise %40 etkilidir. Davranış puanlarının yerleştirmeye esas puanlara eklenmesi Danıştay tarafından 2010 yılında iptal edilmiş ve okul başarı puanı

etkisi %30 olmuştur (Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2010; Atılğan, 2018; Türk Eğitim Derneği, 2010).

2013 yılında ise SBS kaldırılmış yerine 6 ders (Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, İnkılap Tarihi, Din kültürü ve Yabancı Dil) için merkezi ortak sınavların yapıldığı TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş) sistemi getirilmiştir. TEOG sistemini diğer sistemlerden ayrılan en önemli yönü herkesin girmek zorunda olmasıdır. Sınavlarda binlerce öğrencinin birinci olması ve başarı testlerinin seçmede kullanılmasıyla ilgili eleştiriler sebebiyle 2017 yılında TEOG sınavları kaldırılmış yerine öğrencilerin yüzde doksanı için adrese dayalı, yüzde onu için ise merkezi sınavla yerleştirmenin yapılacağı LGS sistemine geçilmiştir. Güncel LGS sistemi ile ilgili detaylı bilgi 2.2.3 liselere geçiş sistemi başlığı altında verilmiştir.

2.1.3. Türk Eğitim Sisteminde Yükseköğretime Geçiş Uygulamaları

Yükseköğretime geçiş uzun yıllar 1926'da uygulamaya konulan Lise Bitirme Sınavı ve 1935'te fen ve edebiyat alanlarında düzenlenmeye başlayan Olgunluk Sınavı kıstas alınarak yapılmıştır. Yazılı ve sözlü Olgunluk Sınavı merkezi olarak hazırlanmış, değerlendirilmesi ise okullarda yapılmıştır (Yücel, 1994). Ayrıca yeterli lise mezunu olmadığı gerekçesiyle ortaokul mezunları da üniversiteye kabul edilmiştir. (MEB, 1991). 1954-1955 öğretim yılında Lise Bitirme ve Devlet Olgunluk sınavları kaldırılmış yerine Devlet Lise İmtihanları getirilmiş ve 1967'ye kadar uygulanmıştır (MEB, 1967).

1960'lı yıllara kadar Yükseköğretim kurumları, liselerden mezun olup Olgunluk Sınavlarında başarılı olan öğrencileri sınavsız olarak yükseköğretim kurumlarına kabul etmiştir. Mevcut kontenjanların üstünde başvuru alan kurumlar genellikle aşağıdaki yollardan birini izlemiştir:

- Başvuru sırasına göre kontenjan kadar öğrenciyi kabul etmek
- Fakültede eğitimi verilen alanın özellikleri dikkate alınarak liselerin fen veya edebiyat bölümü mezunlarını kabul etmek
- Başvuru yapan adayları liseyi bitirme derecelerine göre sıralayarak öğrenci almak (ÖSYM, 2020a).

Dönemin önemli eğitim bilimcilerinden Mihçioğlu'na göre 1960'lı yıllarda yükseköğretime artan talep fakültelerin kendi düzenlediği sınavları yaygınlaştırmış fakat farklı uygulamalar adaylar açısından birtakım sorunlara yol açmıştır. Daha objektif bir değerlendirme yapmak amacıyla Ankara Üniversitesi 1961-1962 öğretim yılında ilk kez çoktan seçmeli sorularla seçme sınavı düzenlemiştir. 1964-1965 eğitim öğretim yılı itibariyle beş üniversitenin katıldığı bir yapıya dönüşmüştür (Akt:Küçükler, 2017). Bu gelişmelerin sonucunda sınavlarda çoktan seçmeli objektif testlerin hazırlanması, başvuru, puanlama, seçme ve yerleştirme, sonuçlarını bildirme vb. işlemlerde bilişim araçlarından yararlanılması gereği ortaya çıkmış ve 19 Kasım 1974'te Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÜSYM) kurulmuştur (ÖSYM, 2020a).

ÖSYM'nin kuruluşuyla yükseköğretime geçişte tam anlamıyla merkezi sınavlar dönemi başlamıştır. İlk yıl aynı günde 2 oturumlu yapılan sınav 1976-1980 arası aynı gün tek oturumda yapılmıştır. 1981 yılına kadar sadece sınav puanına göre yapılan yerleştirmeye Ortaöğretim Başarı Puanı (OBP) eklenmiştir. 1981-1999 yılları arasında Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) Nisan ve Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) Haziranda olacak şekilde iki aşamalı uygulanmıştır. ÖSS 88 sözel 88 sayısal toplam 176 sorudan oluşurken ÖYS ise 63 fen, 53 matematik, 63 Türkçe, 72 sosyal, 75 yabancı dil olmak üzere toplam 326 sorudan oluşmuş ancak herkes kendi alanıyla ilgili testleri çözmüştür (ÖSYM, 1998). 1987 yılına kadar sınava giren adayların tüm soruları yanıtlamaları gerekirken daha sonra zorunluluk ortadan kaldırılmıştır. 1999 yılında ÖYS kaldırılmış sınav tek basamaklı hale getirilerek sadece ÖSS uygulanmıştır. Ayrıca OBP yerine Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanı (AOBP) uygulamasına geçilmiştir. 2003 yılında AOBP sistemi tekrar düzenlenmiştir. (ÖSYM, 2003a) ÖSS'de lise müfredatından soru sorulmaması ve sınava hazırlık gerekçesiyle lise son sınıfların okula devamında sıkıntılar yaşanması sebebiyle 2006 yılında kapsam değişikliğine gidilerek soruların bir kısmı lise müfredatına uygun hale getirilmiştir (Atılın, 2018; ÖSYM, 2003a).

2010 yılında ise tekrar iki aşamalı sisteme geçilmiş ilk aşama olan Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) Açık öğretim ve ön lisans programlarına öğrenci yerleştirmek ve 2. Aşama olan Lisans Yerleştirme Sınavı'na (LYS) girebilmek için baraj olarak kullanılmıştır. YGS sınavı tüm öğrenciler için ortak olacak şekilde 4 testten oluşmuştur. Bu testler Türkçe, Matematik, Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri

şeklindedir. İkinci aşama sınavı olan LYS ise ders bazında bilgi ölçen 5 sınav şeklinde uygulanmıştır. LYS 1’de eşit ağırlık ve sayısal puan türlerini etkileyecek Matematik soruları, LYS 2’de sayısal puan türlerini etkileyecek olan Fizik, Kimya, Biyoloji soruları, LYS 3’te sözel ve eşit ağırlık puan türlerini etkileyecek Edebiyat-Coğrafya soruları, LYS 4’te Sözel puan türlerini etkileyecek Tarih, Coğrafya, Psikoloji, Sosyoloji, Mantık ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi soruları, LYS 5’te ise Yabancı Dil puanını etkileyecek Yabancı Dil soruları yer alacaktır (ÖSYM, 2010). Derslerin hangi puan türünü yüzde kaç etkilediği Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5’te detaylı olarak gösterilmiştir.

Tablo 1: YGS Puan Türlerinde Test Ağırlıkları

Puan Türü	TESTLERİN AĞIRLIKLARI (%)			
	Türkçe	Sosyal Bilimler	Matematik	Fen Bilimleri
YGS-1	20	10	40	30
YGS-2	20	10	30	40
YGS-3	40	30	20	10
YGS-4	30	40	20	10
YGS-5	37	20	33	10
YGS-6	33	10	33	20

Kaynak: (ÖSYM, 2017)

Tablo 2: LYS Sayısal Puan Türlerinde Test Ağırlıkları

LYS SAYISAL PUAN TÜRLERİ								
PUAN TÜRÜ	TESTLERİN AĞIRLIKLARI (%)							
	YGS				LYS (LYS-1+LYS-2)			
	Türkçe	Sosyal Bilimler	Temel Matematik	Fen Bilimleri	Matematik	Fizik	Kimya	Biyoloji
MF-1	11	5	16	8	39	10	6	5
MF-2	11	5	11	13	23	13	12	12
MF-3	11	7	11	11	18	13	14	15
MF-4	11	6	14	9	33	13	9	5

Kaynak: (ÖSYM, 2017)

Tablo 3: LYS Eşit Ağırlık Puan Türlerinde Test Ağırlıkları

LYS EŞİT AĞIRLIK PUAN TÜRLERİ							
PUAN TÜRÜ	TESTLERİN AĞIRLIKLARI (%)						
	YGS				LYS(LY-1+ LYS-3)		
	Türkçe	Sosyal Bilimler	Temel Matematik	Fen Bilimleri	Matematik	Türk dili ve ed.	Coğrafya
TM-1	14	5	16	5	33	20	7
TM-2	14	7	14	5	28	24	8
TM-3	15	10	10	5	23	28	9

Kaynak: (ÖSYM, 2017)**Tablo 4: LYS Sözel Puan Türlerinde Test Ağırlıkları**

LYS SÖZEL PUAN TÜRLERİ									
PUAN TÜRÜ	TESTLERİN AĞIRLIKLARI (%)								
	YGS				LYS(LY-3+ LYS-4)				
	Türkçe	Sosyal Bil.	Mate- matik	Fen Bil.	Türk dili ve ed.	Coğ-1	Tarih	Coğ-2	Fel. Gr. ve DKAB
TS-1	13	12	10	5	15	8	15	7	15
TS-2	18	11	6	5	25	5	15	5	10

Kaynak: (ÖSYM, 2017)

Tablo 5: LYS Dil Puan Türlerinde Test Ağırlıkları

LYS YABANCI DİL PUAN TÜRLERİ					
PUAN TÜRÜ	TESTLERİN AĞIRLIKLARI (%)				
	YGS				LYS(LYS-5)
	Türkçe	Sosyal Bilimler	Temel Matematik	Fen Bilimleri	Yabancı Dil
DİL-1	15	9	6	5	65
DİL-2	25	13	7	5	50
DİL-3	48	20	7	5	20

Kaynak: (ÖSYM, 2017)

Çok fazla oturum ve puan türü olmasının hesaplamayı karmaşıklaştırdığı gerekçesiyle 2017 yılında bu sistem terk edilerek Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) sistemine geçilmiştir. Güncel YKS sistemi ile ilgili detaylı bilgi 2.2.1 Yükseköğretim Kurumları Sınavı başlığı altında verilmiştir.

2.1.4. Kademeler Arası Geçişlerde Coğrafyanın Etkisi

Kademeler arası geçiş uygulamaları cumhuriyet kurulduğundan bu yana sık sık değişmiştir. Yordama geçerliliği yüksek ve uygulanması kolay bir sistem arayışı bu değişikliklerin temel sebepleri arasındadır. Eğitimin kademelerine olan talep arttıkça ve ülke şartları değiştikçe geçiş sistemleri de değişmiştir. Sistemler sürekli değişmesine rağmen yapılan sözlü ve yazılı sınavlarda belirli dersler ağırlığını korumuştur. Türkçe ve matematik dersleri her zaman başı çekmiştir. Fen ve sosyal bilimler grubu dersler ise Türkçe ve matematiğe nazaran daha az ağırlığa sahip olmuştur. Sosyal bilimler grubu içinde coğrafya sınav puanına etki ve soru sayısı bakımından genelde tarihin ardından gelmiştir. Ortaöğretime geçişlerde coğrafya soru sayıları her dönem değişiklik göstermiş olmakla birlikte her zaman tarih soru sayısından az olmuştur. Yükseköğretime geçişlerde ise genelde tarih soru sayısının üçte ikisi kadar coğrafya sorusu yer almıştır.

2.1.4.1.Ortaöğretime Geçişlerde Coğrafya Dersinin Etkisi

Ülkemizde ortaöğretime geçişler uzun yıllar sınavsız gerçekleştiği için bu bölümde 1997 yılı ve sonrası incelenmiştir. 1997 yılında LGS adıyla yapılmaya başlanan daha sonra OKS adını alan ortaöğretime geçiş sınavlarında her biri 25 sorudan oluşan 4 test (Türkçe, matematik, sosyal bilimler, fen bilgisi) yer almaktadır (Uğurel, Morali, & Kesgin, 2012). Sosyal bilgiler testi içinde yer alan coğrafya sorularının sayısı 2006 yılına kadar yatay bir seyir izlemiştir. Sınavın yapıldığı ilk yıl olan 1997’de 7 coğrafya sorusu sorulurken 1998-2006 yılları arasında ise her yıl 9 soru sorulmuştur. Bu dönemin soru ortalaması 8.8 olarak gerçekleşmiştir. Tablo 6’ya bakıldığında en fazla sorunun Türkiye’nin beşeri ve ekonomik coğrafyası (%2.5) konularından sorulduğu görülmektedir. Sık sorulan diğer konular ise Türkiye’nin coğrafi bölgeleri (%1.9) ve Türkiye iklimi (%1.7) olmuştur (Tablo 6). Toplam soru sayısına göre değerlendirildiğinde OKS’deki soruların %9’u coğrafya sorularıdır. Puan türlerinde testlerin ağırlığına göre coğrafya dersinin sınava etkisi değişkenlik göstermektedir (Özel ve Taylan, 2007).

Tablo 6: 1997-2006 OKS Coğrafya Sorularının Konulara Göre Dağılımı

KONULAR	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Ort.
Coğrafi Konum	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	0.2
Dünya’nın Şekli ve Hareketleri	-	1	-	1	1	-	1	1	1	1	0.7
Harita Bilgisi	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	0.4
Türkiye’nin Coğrafi Konumu	-	-	-	1	1	2	-	2	-	1	0.7
Türkiye’nin Yer Şekilleri	1	1	1	-	-	-	-	1	1	-	0.5
Türkiye’nin İklimi	1	3	3	2	2	1	1	1	2	1	1.7
Türkiye’nin Coğrafi Bölgeleri	3	2	3	1	1	2	1	3	3	-	1.9
Türkiye’nin Beşeri - Ekonomik Coğr.	-	1	1	3	3	4	6	-	1	6	2.5
Kıtalar ve Okyanuslar	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	0.2
Komşularımız ve Türk Dünyası	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Toplam	7	9	9	9	9	9	9	9	9	9	8.8

Kaynak: (Özel ve Taylan, 2007)

2007 yılında OKS son kez yapılmış ve 6, 7 ve 8. Sınıfta yapılan 3 sınavın ortalamasının alındığı SBS modeline geçilmiştir. 8. Sınıf dışında sosyal bilgiler soruları toplam soruların %20'lik kısmını oluşturmaktadır. Sınav puanlarının etkisi ise şöyledir: 6. Sınıf SBS %25, 7. sınıf SBS %35 8. Sınıf SBS ise %40 etkilidir. Tablo 7 ve 8'e bakıldığında 6. Sınıf ünitelerinden yeryüzünde yaşam, ülkemizin kaynakları, ülkemiz ve dünya konuları kapsamında coğrafya soruları sorulmuştur. 7. Sınıfta ise ülkemizde nüfus, ekonomi ve sosyal hayat ve ülkeler arası köprüler başlıkları içerisinde coğrafya soruları sorulmaktadır (Tablo 7 ve 8). 8. Sınıf soruları ise tamamen İnkılâp Tarihi kapsamında olduğu için bu çalışmaya dahil edilmemiştir (Yiğittir ve Çalışkan, 2013). Bu veriler ışığında bakıldığında 6. Sınıf SBS sosyal bilgiler testi sorularının %50-60'ı 7. Sınıf sorularının ise % 45-55'i coğrafya konularından gelmektedir. Bu durumda coğrafya testlerinin 6.ve 7. Sınıf SBS puanlarına etkisi %10 düzeyindedir. 8. Sınıfta hiç soru sorulmadığı için yerleştirme puanına etkisi yaklaşık %5'e düşmektedir.

2009 yılında SBS'nin sadece bir kez 8. Sınıf müfredatından yapılması kararının alınmasıyla coğrafya konularının ortaöğretime geçişteki etkisi ortadan kalkmaya başlamıştır. 6. Sınıf SBS 2010'da, 7. sınıf SBS 2011 yılında son kez yapılmıştır. 2011 yılı sonrası ortaöğretime geçiş sistemlerinde coğrafya sorusu yer almamıştır. 2014 yılında uygulamaya konulan TEOG ve 2017'de uygulamaya konulan LGS sistemlerinde de bu durum değişmemiştir. Ancak 8. Sınıf fen bilgisi dersinde mevsimler ve iklim konusunda yer alan coğrafyayla ilişkili konulardan zaman zaman soru gelmektedir.

Ülkemizdeki coğrafyanın önemini yitirdiği tek alan merkezi sınavlar değil aynı zamanda okullardaki ders saatleridir. Türkiye'de derslere ayrılan süreler AB ortalaması ile karşılaştırıldığında çoğu ders grubu ortalamaya yakın bir orana sahipken sosyal bilgiler AB ortalamasına en uzak ders grubudur. Türkiye'de ilköğretimde derslere ayrılan süre ile AB ortalaması arasındaki farklar şöyledir; Okuma yazma +108 saat, matematik -19saat, fen bilimleri -51 saat, yabancı dil -19 saat, sağlık ve beden eğitimi +23saat, sosyal bilimler ise -188 saattir. Aynı zamanda ortaokulda sosyal bilgiler dersine ayrılan süre son yıllarda önemli ölçüde düşmüştür. 1997 yılında haftalık ortaokul eğitimi boyunca 14 olan ders saati 2015 yılına gelindiğinde 8'e gerilemiştir. Bu durum sosyal bilgiler müfredatında yer alan coğrafyayı da olumsuz etkilemiştir (TEDMEM, 2016, s. 66).

Tablo 7: 2008-2010 SBS 6. Sınıf Coğrafya Sorularının Konu Dağılımı

ÜNİTE	2008	2009	2010
Yeryüzünde Yaşam	7	4	5
Ülkemizin Kaynakları	2	4	2
Ülkemiz ve Dünya	1	1	1
Toplam	10	9	8
Toplam sosyal bilgiler soru sayısına oranı (%)	62.5	56.2	50

Kaynak: (Yiğittir & Çalışkan, 2013)

Tablo 8: 2008-2010 SBS 7. Sınıf Coğrafya Sorularının Konu Dağılımı

ÜNİTE	2008	2009	2010
Ülkemizde Nüfus	5	4	2
Ekonomi ve Sosyal hayat	3	2	4
Ülkeler Arası Köprüler	2	2	3
Toplam	10	8	9
Toplam sosyal bilgiler soru sayısına oranı (%)	55.5	44.4	50

Kaynak: (Yiğittir & Çalışkan, 2013)

2.1.4.2. Yükseköğretime Geçişlerde Coğrafya Dersinin Etkisi

Yükseköğretim kurumlarına geçişler 1926-1935 arası tüm derslerden sözlü olarak yapılan lise bitirme sınavlarıyla gerçekleşmiştir. Tüm derslerden yapılan bu sınavların içeriğinde coğrafya dersi sınavları yer almıştır. Ancak sınavlar sözlü yapıldığı için herhangi bir sıralama amacı güdülmemiştir. 1936 yılından itibaren Devlet Olgunluk Sınavı yapılmaya başlanmıştır. Bu sınavlar lise bitirme sınavını geçip yükseköğretime devam etmek isteyen öğrencilere uygulanmıştır. Sınav soruları milli eğitim bakanlığı tarafından hazırlanıp sınav günü açılmak ve belirlenen saatte yapılmak üzere okullara gönderilirdi. Değerlendirme yine bakanlık tarafından hazırlanan not baremine göre okulun öğretmenleri tarafından yapılmaktaydı. Bu sınavlar liselerdeki fen kolu ve edebiyat kolu şeklinde ikiye ayrılmıştır. Fen kolu olgunluk sınavı Türkçe kompozisyon, matematik, fizik, kimya ve tabiat bilimleri ders gruplarından yapılmıştır. Edebiyat kolu ise Türkçe kompozisyon, edebiyat, tarih-coğrafya, felsefe ve sosyoloji ders gruplarından yapılmaktaydı. Hangi derslerden olgunluk sınavı yapılacağı bakanlık tarafından belirlenip okullara duyurulmuştur. Lise derslerinden sözlü sınav, Olgunluk Sınavı yapılan derslerden ise yazılı ve sözlü sınav yapılmıştır (Özgüven, 1972). Bu bilgilerden hareketle 1939 yılına kadar coğrafya dersinin sınavdaki yerinin değişkenlik gösterdiği

söylenbilir. Olgunluk sınavlarında fen grubu öğrencileri coğrafya dersinden sorumlu olmazken tabiat grubu dersleri içinde yer alan jeoloji dersinden sorumlu tutulmuşlardır. Edebiyat kolu sınavlarında ise tarih veya coğrafya derslerinden biri tercih edilmiştir. Tercih edilmeyen dersten ise sözlü sınav uygulanmıştır.

1939 yılında liselerin genel eğitim veren kurumlar olduğu benimsenmiştir. Bu kapsamda fen kolu tarih veya felsefe grubu, edebiyat kolu ise matematik veya tabiye grubundan sorumlu tutulmuştur. Bu değişiklikler coğrafya dersi açısından bir farklılık yaratmamıştır.

1955 yılında 1 hafta arayla bitirme ve olgunluk sınavı yapmanın gereksiz olduğu eleştirileri sebebiyle bu sınavlar birleştirilerek Devlet Lise Sınavı adını almıştır. Sınavda kompozisyon tüm öğrenciler için ortak olmak üzere fen kolu: Matematik, Fizik veya tabiat bilgisinden; edebiyat kolu: Türk dili ve edebiyatı, tarih veya felsefeden yazılı olarak sorumlu tutulmuştur. Coğrafya ve her iki kolun diğer branş derslerinden ise sözlü sınav yapılmıştır. 1958 yılında ise merkezi sistem terk edilmiş sınavların yapılması okullara bırakılmıştır. 1968'deki yönetmelikte ise fen kolu: Türkçe kompozisyon, tarih, matematik, fizik, kimya veya jeoloji derslerinden biri ile yabancı dil, mantık ve sosyoloji derslerinden birinden; edebiyat kolu ise: Türkçe kompozisyon, Türk dili ve edebiyatı, tarih, felsefe, Türkiye coğrafyası, sanat tarihi veya yabancı dil derslerinden biri ile matematik, fizik ve kimya derslerinden birinden sorumlu tutulmuştur (Özgül, 1972).

1974 yılında tek oturumlu olarak uygulanmaya başlayan ÜSS 1981-1998 yılları arasında iki basamaklı olarak uygulanmış ÖSS ve ÖYS sınavlarından oluşmuştur. ÖSS sınavında 88 sözel 88 sayısal alan sorusu sorulmuş ve 15 coğrafya sorusuna yer verilmiştir. Coğrafya sorularının ÖSS'de sözel test içindeki oranı %17.7, ÖSS genelinde ise %8.5 olmuştur. ÖYS sınavında ise 72 soruluk sosyal bilimler testinde 18 coğrafya sorusu yer almış ve test soru sayısına oranı %25 olmuştur. 1981-1998 yılları arasında ÖSYM sınavlarında toplam 632 coğrafya sorusu sorulmuştur. Yıllık ortalama ise 35.1 olmuştur. 29 soru sorulan 1985 yılı en düşük, 40 soru sorulan 1990 ve 1991 yılları ise en çok sorunun sorulduğu yıllar olmuştur. 1998 yılında itibaren ÖYS kaldırılmış ÖSS tek başına uygulanmıştır. 1999-2002 yılları arası soru sayısı ortalama 15.75'tir (Kızılçaoğlu, 2002; Sözen ve Türksever, 2018).

1998-2005 yıllarında düzenlenen sınavlarda 90 sözel 90 sayısal olmak üzere 180 soru yer almıştır. 45 soruluk sosyal bilimler testinde ise coğrafya soru sayısı 16 olmuş bu soruların ÖSS içinde toplam payı ise %9 olmuştur. Ancak 4 farklı puan türünün her birinde farklı katsayıyla çarpıldığı için puan türlerine etkisi değişkendir. Sosyal bilimler standart puanı ve çarpıldığı katsayı açısından bir değerlendirme yapılırsa (Tablo 9). Sözel puan türünde Sosyal bilimler testinin etkisi %31 Sosyal bilimler testindeki coğrafya soru sayısı düşünüldüğünde coğrafyanın etkisi %11 olmuştur. Sayısal puan türünde ise sosyal bilimler testinin etkisi %4,5 coğrafyanın etkisi %1,5 olurken eşit ağırlık puanında ise sosyal bilimler testinin toplam etkisi %13,6 coğrafyanın sorularının etkisi ise %4,5 civarında olmuştur. Coğrafya dil puan türünde ise sayısal puanla aynı oranlarda etkili olmuştur. 2006-2009 yıllarında ise ÖSS sisteminde coğrafya soru sayısında ve etkisinde anlamlı bir değişiklik olmamıştır.

Tablo 9: ÖSS Puan Türlerine Coğrafya Sorularının Etkisi

Puan Türü	Sosyal Bilimler Testinin Sınava Etkisi (%)	Coğrafya Sorularının Sınava Etkisi (%)
ÖSS-SÖZ	31.8	11.3
ÖSS- SAY	4.5	1.5
ÖSS-EA	13.6	4.5
ÖSS-DİL	4.5	1.5

Kaynak: 2003 ÖSS kılavuzunda yer alan katsayılara göre hesaplanmıştır (ÖSYM, 2003c).

2010 yılında uygulanmaya başlayan YGS LYS sistemi ilk uygulanmaya başladığında 1. Oturum sınavı olan YGS’de soru sayısı 160 olarak belirlenmiş ve 40 soruluk sosyal bilimler testindeki coğrafya soru sayısı ise 14 olmuştur. Daha sonra din kültürü sorularının eklenmesi sebebiyle soru sayısı 12’ye düşmüştür. Coğrafya soruları sosyal bilgiler testinin %30’unu oluşturmaktadır (ÖSYM, 2017). Tablo 1’den hareketle coğrafya sorularının puan türlerini şu şekilde etkilediği söylenebilir: YGS-1 %3, YGS-2 %3, YGS-3 %9, YGS-4 %12, YGS-5%6, YGS-6 %3. LYS puan türlerinde coğrafyanın etkisi ise Tablo 1, 2, 3, 4 ve 5’ten elde edilen verilerle Tablo 10’daki gibi olmuştur. MF-1 ve MF-2 puan türleri %1.5 ile coğrafyanın en az etkili olduğu puan türleridir. TS-1, TS-2 ve TM-3 puan türleri ise coğrafyanın en fazla etkilediği puan türleridir sırasıyla %18.6, %13.3 ve %12 (Tablo 10).

Tablo 10: LYS Puan Türlerinde Coğrafya Sorularının Etkisi (%)

Puan türü	Etkili Olan Soru Sayısı	Puana etkisi (%)
MF-1	12	1.5
MF-2	12	1.5
MF-3	12	2.1
MF-4	12	1.8
TM-1	36	8.5
TM-2	36	10.1
TM-3	36	12
TS-1	50	18.6
TS-2	50	13.3
DİL-1	12	2.7
DİL-2	12	3.9
DİL-3	12	6

*Ortaöğretim başarı puanı ve standart sapmanın etkisi göz önünde bulundurulmamıştır.

2.2. Ülkemizde Uygulanan Başlıca Merkezi Sınavlar

Günümüzde her yıl çeşitli kurumlar tarafından 60'tan fazla merkezi sınav yapılmaktadır. Yılda yaklaşık 50 sınav ile ÖSYM en fazla merkezi sınav düzenleyen kurumdur. Bu sınavlar genellikle eğitimde kademeler arası geçiş veya kamu personel alımlarında kıstas olarak kullanılmaktadır. Merkezi sınavların birçoğu katılımcı sayısı açısından 100.000'in altındadır. Bazı sınavlar ise katılımcı sayısı bakımından milyonlara ulaşmaktadır. Bu sınavların bazıları yılda birkaç kez yapılırken yerleştirme amacı taşıyan sınavlar yılda bir kez yapılmaktadır.

2.2.1. Yükseköğretim Kurumları Sınavı

Yükseköğretime geçiş sürecinde 2010 yılından beri uygulanmakta olan YGS-LYS sistemi Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından 2017 yılı sonunda kaldırılmış yerine YKS sistemi uygulanmaktadır. 8 Şubat 2018 tarihinde Yükseköğretim Genel Kurulu toplantısı sonrası YKS kılavuzu yayınlanmıştır. (Türk Eğitim Derneği, 2019a) YKS kılavuzuna bakıldığında sistemin YGS-LYS sisteminin aşırı şekilde sadeleştirilmiş bir versiyonu olduğu düşünülebilir. YKS sisteminin bir önceki uygulamayla arasındaki temel farklar aşağıdaki gibidir:

- Mart ve Haziran aylarında 6 oturum halinde yapılan sınavların Haziran ayında 3 oturum halinde yapılmasına karar verilmiştir.
- Hesaplanacak puan türü sayısı 18'den 5'e düşürülmüştür.
- Birinci oturumdaki soru sayısı 160'tan 120'ye, ikinci oturumdaki soru sayısı 340'tan 160'a düşürülmüştür.
- Yükseköğretime geçişte kullanılan Temel Yeterlilik Testi (TYT) baraj puanı 180'den 150'ye düşürülmüş ancak Lisans programına yerleşecek öğrencilerin 2. oturum puanlarından en az bir tanesinin 180 olması zorunluluğu getirilmiştir (2020 yılında 170'e çekilmiştir).
- TYT'de testlerin ağırlıkları Türkçe ve temel matematik %33, sosyal bilimler ve fen bilimleri %17 olarak düzenlenmiştir. YGS sisteminde 6 farklı puan türü bulunmaktaydı. Bu puan türlerinde Türkçe ve Temel matematik %20- 40 arası fen ve sosyal bilimler ise %10-40 arası etkili olmaktadır.
- TYT'den alınan 200 ve üzeri puanların ise 2 sene geçerli olacağı açıklanmıştır.
- Yeni sınav sisteminde yer alan puanın hesaplanması için gerekli testlerin her birinden en az 0,5 puan alma uygulaması herhangi bir birinden 0,5 puan alma şeklinde değiştirilmiştir.
- 2015 yılında tıp ve hukuk fakülteleri için uygulamaya konulup daha sonra mimarlık, mühendislik, eczacılık, diş hekimliği bölümleri ve eğitim fakültelerini kapsayacak şekilde genişletilen başarı sıralaması uygulaması devam etmiştir. Başarı sıralamaları şu şekildedir; Tıp SAY:50.000, Diş Hekimliği SAY:80.000, Eczacılık SAY:100.000, Hukuk EA: 125.000, Bazı Mühendislik programları SAY:300.000, Mimarlık SAY:250.000, Öğretmenlik ilgili puan türünde 300.000.
- AYT puan türleri hesaplanırken aynı YGS'deki gibi ilk oturum %40 etkili olup aşağıdaki oranlara göre hesaplanacaktır.

Sayısal puan türünde matematik %30, fizik kimya biyoloji alanları %10 oranında etkiye sahiptir.

Sözel puan türünde Sosyal bilimler 1 testinde Türk dili ve edebiyatı %18, tarih 1 %7, coğrafya 1 %5 etkiye sahiptir. Sosyal

bilimler 2 testinde ise Tarih 2 %8, Coğrafya 2 %8, Felsefe grubu %8, din kültürü %5 oranında etkili olmaktadır.

Eşit ağırlık puan türünde matematik %30, Türk dili ve edebiyatı %18, tarih %7 ve Coğrafya 1 %5 oranında etkili olacaktır.

- TYT'den elde edilen 200 ve üzeri puanlar iki yıl geçerli olacaktır (ÖSYM, 2020c; Türk Eğitim Derneği, 2019b).

Güncel YKS sistemindeki ders ağırlıklarını LYS puan türleri ile doğrudan karşılaştırmak pek mümkün değildir. Çünkü eski sistemde her puan türünde her ders farklı bir ağırlığa sahipti. Tablo 1'e bakıldığında MF-1 puan türünde matematik testlerinin toplamının puana etkisi %55'tir. MF-3 puan türünde ise aynı testlerin etkisi %29'a düşmektedir. YKS sisteminde ise eşit ağırlık ve sayısal puan türünde matematik testlerinin etkisi yaklaşık %43 olmuştur. Tablo 1, 2 ve 3'ten hareketle MF-2, MF-3 ve TM-3 puan türleriyle öğrenci alan bölümlere girişte matematiğin etkisinin arttığı MF-1, MF-4, TM-1 ve TM-2 puan türleriyle öğrenci alan bölümlerde ise matematiğin etkisinin azaldığı söylenebilir. Sözel ve dil puanıyla öğrenci kabul eden bölümlerin ise tamamında matematik testlerinin etkisi artmıştır. Genel olarak yorumlanırsa Türkçe ve Matematik yeni sınav sisteminde daha yüksek bir ağırlığa sahiptir. Sosyal ve fen grubu derslerinin etkisi ise azalmıştır. YKS sistemindeki güncel ders ağırlıkları ve soru sayıları aşağıdaki gibidir (Tablo 11, 12, 13, 14, 15 ve 16).

Tablo 11: YKS 1. Oturum Test Ağırlıkları (%)

Puan Türü	Türkçe	Sosyal bilimler Testi	Temel Matematik Testi	Fen Bilimleri Testi
TYT	33	17	33	17

Kaynak: (ÖSYM, 2020c)

Tablo 12: YKS Sayısal Puanın Hesaplanmasında Test Ağırlıkları (%)

Puan Türü	TYT	AYT			
		Matematik Testi	Fen Bilimleri Testi		
		Matematik	Fizik	Kimya	Biyoloji
SAY	40	30	10	10	10

Kaynak: (ÖSYM, 2020c)

Tablo 13: YKS Eşit Ağırlık Puanının Hesaplanmasında Test Ağırlıkları (%)

Puan Türü	TYT	AYT			
		Matematik Testi	Türk Dili ve Edebiyatı- Sosyal Bilimler-1 Testi		
		Matematik	Türk Dili ve Ed.	Tarih-1	Coğrafya-1
EA	40	30	18	7	5

Kaynak: (ÖSYM, 2020c)

Tablo 14: YKS Sözel Puan Hesaplamasında Test Ağırlıkları (%)

Puan Türü	TYT	AYT						
		Sosyal Bilimler-2 Testi				Türk Dili ve Edebiyatı- Sosyal Bilimler-1 Testi		
		Tarih-2	Coğ-2	Felsefe Grubu	Dkab/ Felsefe	Türk Dili ve Ed.	Tarih-1	Coğrafya-1
SÖZ	40	8	8	9	5	18	7	5

Kaynak: (ÖSYM, 2020c)

Tablo 15: YKS Dil Puanı Hesaplamasında Test Ağırlıkları (%)

Puan Türü	TYT	YDT
		Yabancı Dil Testi
DİL	40	60

Kaynak: (ÖSYM, 2020c)

Tablo 16:YKS'deki Testler ve Soru Sayıları

Testler	Soru Sayısı
Temel Yeterlilik Testi (TYT)	
Türkçe Testi	40
Sosyal Bilimler Testi	
Tarih	5
Coğrafya	5
Felsefe	5
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi(veya ilave Felsefe soruları)	5
Temel Matematik Testi	40
Fen Bilimleri Testi	
Fizik	7
Kimya	7
Biyoloji	6
Alan Yeterlilik Testi (AYT)	
Türk Dili ve Edebiyatı- Sosyal bilimler-1	
Türk Dili ve Edebiyatı	24
Tarih-1	10
Coğrafya-1	6
Sosyal Bilimler-2 Testi	
Tarih-2	11
Coğrafya-2	11
Felsefe Grubu(Felsefe, Psikoloji, Sosyoloji, Mantık) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (veya ilave felsefe soruları)	12
	6
Matematik Testi	40
Fen Bilimleri Testi	
Fizik	14
Kimya	13
Biyoloji	13
Yabancı Dil Testi(YDT)	80

Kaynak: (ÖSYM, 2020c)

2.2.2. Kamu Personeli Seçme Sınavı

Ülkemizde devlet memuru ve yöneticisi yetiştirmek amacıyla pek çok eğitim kurumu açılmıştır. Osmanlı devletinde bu 1859'a kadar Enderun mektebiyle daha sonra ise Mekteb-i Mülkiye mezunları arasından karşılanmıştır (Serin, 1988). Cumhuriyet kurulduktan sonra siyasal bilgiler fakültesine dönüşen ve günümüzde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi olarak varlığını sürdüren Mektebi mülkiye daha çok kamu yöneticisi yetiştirmekteydi. 1952 yılında kurulan Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü(TODAİE)'de benzer bir amaçla faaliyet göstermiştir (Baysal, 2016).

Cumhuriyet döneminde yönetici sınıfı dışında daha alt seviyelerde ihtiyaç duyulan memurlar ise uzun yıllar belirli eğitim altyapısına sahip kimseler arasından seçilmiştir. Memuriyetin derecesine göre ilkokul, ortaokul, lise, ön lisans ve lisans mezunları arasından alım yapılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar memuriyet için aranan nitelikler ve eğitim düzeyi şartı sürekli yükselmiştir. Öğretmen ihtiyacı ise köy enstitüleri, öğretmen liseleri, vekil öğretmenlik, asker öğretmenlik ve her türlü yüksek öğrenim mezunu olanların öğretmen olarak atanması gibi ilginç ve tartışmalı uygulamalarla karşılanmıştır (Eraslan, 2004). Ülkemizdeki eğitim kurumlarının ve mezunların sayısının artmasıyla bir eleme ihtiyacı baş göstermiş ve çeşitli kurumlar yaptığı yazılı veya sözlü sınavlarla bu sorunu aşmaya çalışmıştır. Ancak bu yöntemler objektif ve eşgüdümlü şekilde yapılmadığı gibi kayırmacılık gibi risklerinde artmasına yol açmıştır.

1999 yılında ilk kez memur alımlarında kullanılmak üzere 4 düzeyde (Lisans, Ön lisans, Ortaöğretim ve İlköğretim) DMS (Devlet Memurluğu Sınavı) yapılmıştır. 2001 yılında ise KMS (Kurumlar İçin Merkezi Eleme Sınavı) yapılmıştır. Bu iki sınav 2002 yılında KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) adı altında birleştirilmiştir. Lise öğrencilerinin katıldığı ortaöğretim KPSS en fazla adayın katıldığı oturumdur. KPSS sınavlarının pek çok oturumunda coğrafya soruları yer almaktadır. Ortaöğretim, Ön lisans ve Lisans KPSS oturumlarında 18 coğrafya sorusu yer almaktadır. Ayrıca Coğrafya Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği ÖABT sınavlarında da coğrafya soruları yer almaktadır. Memuriyetler A grubu ve B grubu olarak iki gruba ayrılmıştır. A Grubu Kadrolar için ilgili kamu kurum ve kuruluşları KPSS puanlarını baz alarak başvuru yapan adaylara kendi giriş sınavını yapabilecektir. B Grubu Kadrolara ise yerleştirme, KPSS puan üstünlüğüne göre tercih alınarak ÖSYM tarafından yapılacak, kurumlar ayrı bir giriş sınavı uygulayamayacaktır (ÖSYM, 2002).

Günümüzde KPSS kendi içinde 121 farklı puan türü barındıran çok geniş kitlelere hitap eden bir sınav haline gelmiştir. Birçok oturumu olan KPSS'nin oturumları aşağıdaki gibidir:

Ortaöğretim KPSS

Ön Lisans KPSS

Lisans KPSS

Eğitim Bilimleri Sınavı

A Grubu Alan Sınavları

Öğretmenlik Alan Bilgisi Sınavı

Merkezi sınavların başvuru sayıları incelendiğinde ise Őimdiye kadar tek oturumda en yüksek başvuru alan sınav 2016 Ortaöğretim KPSS olmuştur. Yapılan başvuru sayısı 3.498.284'tür (ÖSYM, 2016). Lisans KPSS'de ise farklı alanlardan mezun olanlar için birçok oturum yapılmaktadır. 2019 Lisans KPSS oturumları aşağıdaki gibidir (Tablo 17):

Tablo 17: Lisans KPSS Oturumlara Göre Aday Sayıları.

Sınav Oturumu	Başvuru Sayısı
Genel kültür -Genel Yetenek	644.546
Eğitim Bilimleri	376.706
Kamu Yönetimi- Uluslararası İliŐkiler- Çalışma Endüstri İlişkileri	46.466
Hukuk-İktisat-Maliye	63.149
İŐletme- Muhasebe- İstatistik	56.806
Öğretmenlik Alan Bilgisi Sınavı	302.555
ÖABT İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenliği	30.256

Kaynak: (ÖSYM, 2020a)

2.2.3. Liselere Geçiş Sistemi

Ülkemizde 1950'li yıllardan itibaren liselere geçiş sisteminde çeşitli seçme uygulamaları yapılmıştır. Pek çok farklı yöntemin uygulandığı eğitim sistemimizde günümüzde uygulanan sistem 2017 yılında hayata geçen Liselere Geçiş Sistemidir. Geçmiş yıllarda çok sayıda davaya konu olan ve tüm öğrencilerin katıldığı merkezi sınavların olumsuz etkileri göz önünde bulundurularak daha düşük katılımlı bir sistem öngörölmüŐtür. Bakanlık yaptığı açıklamada "eğitim bölgeleri ve mahalli yerleştirme sistemi" tabirini kullanmıŐtır. Yeni sistem öğrencilerin evlerine en yakın okula yerleŐtirilmelerini esas almaktadır. Bu sistemde öğrenci sınava girmeden evine en yakın 9 okul arasından 5 okulu tercih edecektir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından

nitelikli ilan edilen 600 okuldan birine gitmek isteyen öğrenciler içinse merkezi bir sınav düzenleneceği ilan edilmiştir. Sınav puanıyla nitelikli okullardan birine yerleşemeyen öğrencilerin ise mahalli yerleştirme sistemine göre evlerine yakın okullar arasından tercihte bulunması öngörülmüştür. Nitelikli okul sayısı 2018 yılında sonra 1367'ye çıkarılmış toplam kontenjanları 126.510 olmuştur.

Tablo 18: Sınavla Öğrenci Alacak Okulların Sayı ve Kontenjanları (2018)

Okul türü	Okul Sayısı	Kontenjan	Kontenjan oranı(%)
Anadolu İmam Hatip Lisesi	298	28.860	23
Anadolu Lisesi	222	34.530	27
Fen Lisesi	309	34.500	27
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	449	19.170	15
Sosyal Bilimler Lisesi	89	9.450	7
Toplam	1367	126.510	100

Kaynak: (MEB, 2019b)

Yapılacak olan merkezi sınavda başta 8. Sınıf konuları ağırlıklı olmak üzere 6,7 ve 8. sınıfların müfredatından 60 çoktan seçmeli test sorusu olacağı açıklanmış. Daha sonra yapılan düzenleme ise soru sayısı 90 olarak belirlenmiştir. Kapsam ise 8. Sınıf müfredatıyla sınırlandırılmıştır. Sayısal ve sözel olarak 2 bölümden oluşan sınavın sayısal kısmında 20 matematik- 20 fen sorusu, sözel bölümünde ise 20 Türkçe, 10 inkılap tarihi, 10 din kültürü, 10 yabancı dil sorusu olacağı açıklanmıştır. 2 oturum halinde uygulanacak sınavın ilk oturumunun 75 dakika, ikinci oturumunun ise 60 dakika olacağı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilan edilmiştir. Sonraki yıl ikinci oturumun süresine 20 dakika eklenmiştir. İki oturum arası mola süresi ise 45 dakika olarak belirlenmiştir (MEB, 2018) (Türk Eğitim Derneği, 2019a). 2020 yılında sars-cov-2 virüsünün yol açtığı covid-19 pandemisi sebebiyle 15 mart 2020'den itibaren tüm okullarda eğitim öğretim faaliyetleri durdurulmuştur. 2. Dönem konuları büyük ölçüde işlenmediği için öğrenciler 2020 LGS sınavında 8. Sınıfın 1. Dönem konularından sorumlu tutulmuştur.

Sınav sonucu alınacak minimum puan 100 maksimum puan 500 olacak şekilde düzenlenmiş ve 11 Nisan 2018 yılındaki değişikliklerle derslerin katsayıları değiştirilmiştir. Türkçe, matematik ve fen dersi kat sayısı 4 olarak kalırken diğer derslerin katsayıları 2'den 1'e düşürülmüştür. LGS sisteminin eski sınav sisteminden ayrılan yönlerinden biri de yanlış cevapların 3'te 1 oranında doğru cevaplardan çıkarılmasıdır. Yine bu sistemde herhangi mazeret sınavının uygulanmayacağı belirtilmiştir. Merkezi olarak yapılacak yerleştirmede puan üstünlüğü esas alınacak eşitlik olması halinde sırasıyla;

- Ortaokul Başarı Puanı
- Doğum tarihine göre yaşı küçük olan
- 8'inci, 7'nci, 6'ncı sınıflardaki yılsonu başarı puanları
- Özürsüz devamsızlık gün sayısı
- Tercih önceliğine

bakılarak yerleştirme yapılmaktadır (MEB, 2018; Türk Eğitim Derneği, 2019a).

2018 ve 2019 yıllarında uygulanan sınavların sayısal verilerine bakıldığında ise nitelikli okulların sınırlı kontenjanına rağmen katılım oldukça yüksektir. 2018 yılında mezunların % 81'i sınava katılırken 2019'da bu oran %85'e yükselmiştir (Tablo 19).

Tablo 19: 2018-2019 LGS Başvuru Sayı ve Oranları

Sınav Yılı	Başvuru Sayısı	Mezun başvuru oranı (%)
2018 LGS	1.009.260	81,46
2019 LGS	1.074.013	85.08

Kaynak: (MEB, 2019b; MEB, 2020)

2.3. Dünya'da Kademeler Arası Geçiş Uygulamaları

Dünyada üniversitelerin ve liselerin sayısı son yüzyılda hızlı şekilde artmıştır. Bu artışla beraber orta ve yükseköğretim programlarına olan talep de ciddi şekilde artmış ve birtakım eleme uygulamaları zorunluluk haline gelmiştir. Ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarına kimlerin seçileceğini öğrenciler açısından büyük önem arz etmektedir.

Dünyada farklı ülkelerde pek çok farklı yöntem kademeler arası geçişte kullanılmaktadır. Sosyal devlet olma niteliğine ulaşmış ülkelerde bu geçişler daha kolay olmaktadır. Gelişmiş ülkeler hemen hemen tüm vatandaşlarına iyi eğitim olanaklarını sunabilecek altyapıya sahiptir. Okullar arası nitelik farkının çok fazla olmaması sebebiyle seçme sınavı vb. yöntemlerle elemeye gerek duyulmamaktadır. Aday sayılarıyla kontenjan arasında çok fazla fark bulunmadığı için eleme değil yeteneğe göre yönlendirme yapılmaktadır. Ancak eğitim sisteminde kurumlar arasındaki nitelik, saygınlık ve olanak farklılıklarının yüksek olduğu, aynı zamanda kontenjanın aday sayısından çok daha az olduğu ülkelerde sınavlar eleme amaçlı yapılmaktadır (Dünya Bankası, 2011).

2.3.1. Dünyada Ortaöğretime Geçiş Uygulamaları

Dünyada ortaöğretime geçiş uygulamaları çeşitli yöntemlerle kullanılmaktadır. Okul bitirme sınavı, merkezi seçme sınavı, öğretmen görüşleri, okul notları gibi ölçütler kullanılmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2010). Dünyada ortaöğretime geçişte belirgin bir sistem bulunmamaktadır. Pek çok ülke bir veya birden fazla sistemi bir arada kullanıp en doğru şekilde yerleştirme yapmayı amaçlamaktadır (Tablo 22). Gelişmiş ülkelerde mesleki eğitim daha ön plandadır.

Tablo 20: Liselere Geçişte Dünyadan Örnekler

ÜLKE	Okul Bitirme Sınavı	Merkezi Seçme Sınavı	Okul Bazlı Seçme Sınavı	Okul Notları	Öğretmen Görüşleri
Çin	*				
Rusya	*				
İtalya	*				
Fransa	*			*	*
İsviçre			*	*	*
Almanya				*	*
Finlandiya				*	
ABD		*			
Güney Kore		*		*	
Hollanda		*			
İngiltere		*			
Macaristan		*		*	
Japonya		*		*	

Kaynak: (Gür, Çelik, & Coşkun, 2013)

2.3.3. Dünyada Yükseköğretime Geçiş Uygulamaları

Dünyada üniversiteler temelde üç amaca hizmet ederler: Araştırma yoluyla bilgi üretmek, eğitim öğretim yoluyla yeni nesillere bilgi aktarımı sağlamak ve toplumun ihtiyaçlarına uygun çeşitli hizmetler sunmak (Küçükcan ve Gür, 2009). Dünyada pek çok ülkede yükseköğretim kurumlarına olan talep son yüzyılda hızlı bir şekilde artmıştır. Bu talebin artmasında ortaöğretime tamamlayanların sayısının artması ve yaşam standartlarının yükselmesi etkilidir. Geçmiş dönemlerde daha çok seçkin kesime hitap eden üniversiteler zamanla herkesin gidebileceği normal eğitim kurumlarına dönüşmüştür. Üniversite eğitime talep arttıkça ve belirli programlar aşırı talep görünce kontenjanlar yetersiz kalmış ve bir seçme ihtiyacı baş göstermiştir. Bu seçme ihtiyacı arttıkça çeşitli yöntemler ortaya çıkmış her ülke kendisine uygun ve en geçerli sistemi uygulamaya çalışmıştır. Bu durum ülkeler arası farklılıklar meydana getirmiş yöntemlerin çeşitlenmesini sağlamıştır.

Tablo 21: Üniversite Giriş Sistemlerinin Karşılaştırılması

ÜLKE	Lise Bitirme Sınavı(Olgunluk Sertifikası)	Merkezi Üniversite Sınavı	Üniversite Tarafından Yapılan Giriş Sınavı	Lise notları	Standart Yetenek Sınavı	Referans, mülakat vs.
ABD				*	*	*
İngiltere	*					*
Fransa	*					
Fransa (seçkin okullar)	*					
Avustralya	*			*		
Almanya	*					
Avusturya	*					
Hollanda	*					
Finlandiya	*					
İspanya		*		*		
İsrail	*				*	
İsveç				*	*	
Japonya		*	*			
Norveç				*		
Kanada				*		
ÇİN		*				
Rusya		*				
Rusya (bazı kurumlar)			*			
Türkiye		*		*		

Kaynak: (Günay ve Gür, 2009)

Bu bölümde temsil gücü yüksek ve örnek gösterilen bazı ülkelerin yükseköğretime geçiş sistemleri incelenecektir.

Amerika Birleşik Devletleri: ABD’de merkezi bir seçme ve yerleştirme sistemi uygulanmamaktadır. Üniversiteler kendi belirledikleri şartlara göre öğrenci almakta özgürdürler. Genellikle yetenek testi SAT (Scholastic Aptitude Test) veya başarı testi ACT (American College Testing) sonuç belgesi, lise notları, okul derecesi, müfredat dışı etkinlikler, niyet mektubu ve lise öğretmenlerinden alınmış tavsiye mektupları kullanılmaktadır. Bölüm seçme ve değiştirme sistemi ise esnektir. Farklı türlerde üniversitelerin bulunduğu ülkede öğrenciler arası rekabetten ziyade kurumlar arası rekabet gelişmiştir (Günay ve Gür, 2009; Küçükcan ve Gür, 2009).

İNGİLTERE: Üniversiteye girişte en etkili faktör ileri düzey lise bitirme sınavlarıdır. İş tecrübesi, niyet ve referans mektupları da etkili olmaktadır. Üniversiteler ayrıca başka belgeler isteyebilmektedir. Başvurular merkezi bir kurum aracılığıyla yapılır ancak kabul kararı üniversitelerindir. Üniversitelerin tamamı özel sektör tarafından idare edilmektedir. Eğitimde yerel yönetimlerin etkisi fazladır (Günay ve Gür, 2009; Küçükcan ve Gür, 2009).

FRANSA: Fransa’da 1808 yılından beri uygulanan açık uçlu sorular içeren olgunluk sınavını (baccalauréat) geçmek üniversiteler için gerekli tek şarttır. Seçkin üniversitelere girmek isteyenler ise üniversiteleri düzenlediği sınavlara girmektedir (Günay ve Gür, 2009).

ALMANYA: Merkezi bir seçme sisteminin olmadığı Almanya’da bir tür lise bitirme sınavı olan abitur puanları esas alınmaktadır. Arz talep dengesinin sağlandığı programlarda öğrencilerin %80’i ilk tercih ettiği üniversiteye yerleşmektedir. Talebin fazla olduğu programlarda kontenjanın %60’ı ortaöğretim not ortalamalarına göre yerleştirilecek öğrencilere ayrılmaktadır. %40’ı ise önceki yıllar yerleşemeyip bekleme listesinde olanlara ayrılır. Tıp ve diş hekimliği gibi alanlarda psikolojik yetenek sınavları zorunludur. Ayrıca mülakatla seçim ve yabancı uyruklu öğrenciler içinde belirli kontenjanlar ayrılmaktadır. Ülkedeki yükseköğretim kurumlarına kabul aşamasında özürlü öğrencilerden sonra ikinci öncelik evli ve çocuklu öğrencilerdedir (Gölpek ve Uğurlugelen, 2013) .

AVUSTRALYA: Üniversitelere öğrenci seçme işlemlerinde merkezi sistem yoktur, eyaletler tarafından lise bitirme sınavları düzenlenmektedir. Bu sınavlar ve okul notlarının bir kombinasyonu ile elde edilen ENTER (Equivalent National Tertiary Entrance Rank) skoruna göre sıralama yapılır. Skoru düşük olup yerleşemeyen öğrenciler için yetenek testi ve mülakat gibi uygulamalar bulunmaktadır (Günay ve Gür, 2009).

AVUSTURYA: Avusturya’da olgunluk sınavını kazanan kişiler doğrudan üniversiteye yerleşebilir. Bu sınav yazılı ve sözlü 7-8 sınavdan oluşmaktadır (Günay ve Gür, 2009).

HOLLANDA: Hollanda’da akademik eğitim veren üniversiteye giriş için lise bitirme sertifikası gerekir. Bu sertifika sadece akademik eğitim veren liselerden alınabilir. Tıp gibi talebin çok yüksek olduğu alanlarda ağırlıklandırılmış bir kura yöntemi uygulanır. Açık öğretim için tek şart 18 yaşında olmaktır (Gölpek ve Uğurlugelen, 2013).

FİNLANDİYA: Üniversiteye giriş yılda 2 defa düzenlenen olgunluk sınavlarıyla gerçekleşmektedir. Ayrıca üniversiteler kendi giriş sınavlarını yapmakta özgürdür (Günay ve Gür, 2009).

İSPANYA: Merkezi giriş sınavı ve okul notları birleşiminden oluşan puanlara göre yerleştirme yapılır. Giriş sınavı %60, okul notları %40 etkilidir. (Günay ve Gür, 2009).

İSRAİL: Bagrut denilen lise bitirme sınavlarında belirlenen minimum puanı alan öğrenciler standart bir yetenek sınavına girmektedir. Yetenek sınavından alınması gereken minimum puanları üniversiteler belirler (Günay ve Gür, 2009).

JAPONYA: Üniversiteye girişte rekabet ortamı çok yüksektir. Tüm öğrenciler merkezi seçme sınavına girmek zorundadır. Üniversiteler kendileri ayrıca giriş sınavı düzenleyebilmektedir. Genellikle iki sınavın birleşiminden oluşan puanlarla yerleştirme yapılmaktadır (Günay ve Gür, 2009).

NORVEÇ: Öğrenciler tercih ettikleri on programı seçerler. Lise notlarına göre puanlandırma yapıldıktan sonra askerlik hizmeti yapanlara, programla ilgili belirli

dersleri almış olanlara ek puan verilir. Lise bitirme ve merkezi giriş sınavı uygulaması yoktur (Günay ve Gür, 2009).

ÇİN HALK CUMHURİYETİ: Üniversiteye giriş için merkezi sınav yapılmaktadır. Sınavda alınan puan testin alanına (fen, matematik, sözel) göre ağırlıklandırılır (Günay ve Gür, 2009).

RUSYA FEDERASYONU: 1999 yılında merkezi sınav sistemine geçmiştir. Üniversiteler merkezi sınavın sonucunu veya kendi düzenlediği sınavla öğrenci almak konusunda özgürdür (Günay ve Gür, 2009).

Tablo 23'te görüldüğü gibi üniversiteye girişlerde çok çeşitli uygulamalar mevcuttur. Gelişmişlik düzeyi benzer ülkelerde dahi ciddi farklılıklar vardır. Ortak eğilimlerin başında ise lise bitirme sınavları ya da lise notları gelmektedir. Etki oranı ülkeden ülkeye değişmesine rağmen en yaygın ve geçerli yöntem kabul edilmektedir. Özellikle okullaşma oranı yüksek olan ve kontenjan sorunu bulunmayan ülkelerde lise notları, referans gibi uygulamalar daha yaygındır. Kontenjanın kısıtlı, rekabetin yüksek olduğu ülkelerde ise merkezi giriş sınavları en önemli ölçüttür. Kısıtlı kontenjana sahip ülkelerde merkezi sınavların yaygınlaşmasında kayırmacılığı önleme amacı da vardır.

2.4. Yeni Yükseköğretime Geçiş Sisteminde “Coğrafya”

Yeni yükseköğretime geçiş sistemi olan YKS'nin 2017 yılında ilk olarak kamuoyu ile paylaşılan ilk hâli incelendiğinde TYT'nin sadece Türkçe ve matematik testlerinden oluşacağı, AYT'nin ise LYS'nin daraltılmış hâli olduğu göze çarpmaktadır. Sınav sisteminin açıklanan ilk hâlinde TYT, SAY ve DİL puan türlerinde coğrafya sorularının hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Buna karşın SÖZ puan türünde ise coğrafya sorularının etkisi %20 gibi oldukça yüksek bir değere ulaşmıştır. EA puan türünde ise bu oran %12 olmuştur. Ancak eşit ağırlık puanında tarih ve felsefe grubu derslerinin etkisinin sıfıra inmesi vb. eleştiriler sebebiyle ilk oturuma %17'lik etkiye sahip 20 soruluk Sosyal ve Fen Bilimleri testleri eklenmiştir (Tablo 16). AYT'de yer alan edebiyat-coğrafya testinin adı edebiyat-sosyal bilimler-1 testi olarak değiştirilmiş ve bu testte yer alan 16 coğrafya sorusundan 10 tanesi tarihe kaydırılmış ve coğrafya soru sayısı 6' ya düşmüştür (Tablo 16).

YKS’de yapılan son değişiklikler sonucu TYT sosyal bilimler testinde 5 coğrafya sorusu yer almıştır. Tablo 24’e göre bu 5 sorunun TYT puanına etkisi %4.25 olmuştur. SAY ve DİL puan türünde sıfır olan etki %1.7’ye çıkmış. EA puan türünde %12 olan etki oranı %6.7’ye gerilemiş, SÖZ puan türünde ise %20’den 14.7’ye düşmüştür (Tablo 24) YGS-LYS sisteminde çok fazla puan türü bulunduğu için doğrudan bir karşılaştırma yapmak zor olsa da coğrafya sorularının etkisinin genel anlamda azaldığını söylemek mümkündür. Özellikle EA puan türü coğrafyanın etkisini en fazla yitirdiğı puan türüdür.

Tablo 22: YKS Puan Türlerinde Coğrafya Sorularının Etki Oranları (%)

Puan Türü	Etkili Olan Soru Sayısı	Etki Oranı (%)
TYT	5	4.25
SAY	5	1.7
EA	11	6.7
SÖZ	22	14.7
DİL	5	1.7

*Ortaöğretim başarı puanı ve standart sapmanın etkisi göz önünde bulundurulmamıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde “2017 YKS Soru Dağılımındaki Düzenlemenin Öğrencilerin Coğrafya Dersine Olan Tutumuna Etkisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama teknikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizi çalışmalarına yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma betimsel tarama modelinde nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. King ve He’ye göre betimsel yöntem kullanılan çalışmalar genellikle bir durumu aydınlatmak ve olaylar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak için yürütülür. Asıl amaç incelenen durumu etraflıca tanımlamak, mevcut çalışmanın belirli bir önermeyi ne düzeyde desteklediğini veya yorumladığını ortaya çıkarmaktır (Akt:Özbek, 2019).

Nitel araştırmalardaki durum çalışmalarında, duruma yönelik etkenler, mevcut durumların başka durumlara etkisi, durumu ortaya çıkaran etkenler vb. bir bütün olarak incelenir. Durum çalışmasının en belirgin özelliği, her bir durumun diğerlerinden farklı olması ve genelleme yapılamamasıdır. Ancak, bir araştırmanın sonuçları benzer çalışmalarda veri olarak kullanılabilir (Köse, 2015). Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak durum çalışması kullanılmıştır.

3.2 Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu çalışmada evren ve evreni temsilen amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, araştırmanın problemiyle ilgili olarak belirlenen bir dizi niteliğe sahip kişileri olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, 2012).

Araştırmanın evrenini Türkiye’de 2016-2017 ile 2017-2018 eğitim öğretim yıllarında aynı ortaöğretim kurumu veya üniversite hazırlık kursunda görev yapan coğrafya öğretmenleri, örnekleme ise araştırmaya gönüllü katılan 21 coğrafya öğretmeni oluşturmuştur. Ölçüt örnekleme yönteminin kullanıldığı bu araştırmada örneklem belirlenirken öğretmenlerin görev yaptıkları kurumlarda üniversiteye hazırlık çalışmalarının belli ölçüde yapılıyor olmasına, sınavsız veya ek puanlı geçiş imkânlarının kısıtlı olmasına ya da hiç olmamasına özen gösterilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin uygulandığı öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımı Tablo 25'te gösterilmiş buna göre katılımcıların %42.8'i kadın, 57.2'si erkektir.

Tablo 23: Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Kişi Sayısı
Kadın	9
Erkek	12

Görüşme yapılan coğrafya öğretmenlerinin % 61.9'u Anadolu lisesi, %9.5'i fen lisesi, %9.5'i Anadolu imam hatip lisesi, %4.7'si özel lise, %9.5'i mesleki teknik Anadolu lisesi, %4.7'si özel öğretim kurslarında görev yapmaktadır. Öğretmenlerin görev yaptıkları kurum türlerine göre dağılımı Tablo 26'da gösterilmektedir.

Tablo 24: Katılımcıların Görev Yaptıkları Kurum Türüne Göre Dağılımı

Okul Türü	Kişi Sayısı
Fen Lisesi	2
Anadolu Lisesi	13
Anadolu İmam Hatip Lisesi	2
Özel Lise	1
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	2
Özel Öğretim Kursu	1

Araştırmada yer alan öğretmenlerin mesleki tecrübeleri Tablo 27'de eğitim durumları ise Tablo 28'de gösterilmiştir. Buna göre öğretmenlerin %9.5'i 1-5 yıl, %23.8'i 6-10 yıl, %47.6'sı 11-20 yıl, %9.5'i 21-30 yıl, %9.5'i ise 30 yılın üstünde tecrübeye sahiptir.

Tablo 25: Katılımcıların Mesleki Tecrübeye Göre Dağılımı

Mesleki Tecrübe Yılı	Kişi Sayısı
1-5	2
6-10	5
11-20	10
21-30	2
30+	2

Tablo 26: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı
Lisans	13
Tezsiz Yüksek Lisans	6
Tezli Yüksek Lisans	2

*Devam etmekte olan eğitim durumları dikkate alınmamıştır.

3.4 Verilerin Toplanma İşlem Basamakları

1. Araştırmada veri toplama aracı olarak yazar tarafından geliştirilen 12 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.
2. Görüşme soruları hazırlandıktan sonra alan uzmanı ve ölçme uzmanı tarafından incelenmiş ve uygun bulunmuştur.
3. Görüşme sorularının araştırmaya uygunluğunu denetlemek için 2 öğretmen ile pilot çalışma yapılmış ve herhangi bir uygunsuzluk tespit edilmemiştir.
4. Çalışmaya katılacak öğretmenlerden görüşmenin yapılacağı tarih ve saat için randevu alınmıştır.
5. Görüşmeler öncesi Öğretmenleri tanımlamak amacıyla her öğretmene bir kod verilmiştir (Ö1, Ö2.....Ö20,Ö21).
6. Katılımcılara görüşme sonuçlarının kişisel bilgiler gizli kalmak koşuluyla yüksek lisans tezinde veri olarak kullanılacağı başka kişi, kurum veya kuruluşlarla paylaşılmayacağı belirtilmiş tezin yazımı esnasında isim yerine kodların kullanılacağı söylenmiştir.
7. Görüşmeler 20 dakika ile 40 dakika arasında değişen sürelerde gerçekleştirilmiş görüşme esnasında katılımcılara çok fazla müdahale edilmemiş ve sohbet havasında öğretmenlerin görüşleri alınmıştır.

3.5 Verilerin Analizi

Yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler nitel veri analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır. Analizler soru bazında tek tek yapılmış olup her soru için verilen cevaplar gruplandırılarak genel yargı tespit edilmeye çalışılmıştır. Buradaki amaç betimsel bir analiz yaparak araştırmayı okuyucu için daha anlaşılır hale getirmektir. Araştırmadaki veriler iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Güvenirlilik= $\frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$ formülü uygulanmıştır (Baltacı, 2017).

Bulgular yorumlanırken bazı öğretmenler gruplandırılan cevaplar arasında birden fazla gruba giren yanıtlar vermiş bu durum oluşturulan tablolara yansıtılmıştır.

BÖLÜM 4

4 BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucu ortaya çıkan bulgular incelenmiştir. 21 coğrafya öğretmeniyle yapılan görüşmeler ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmış ve soru bazında detaylı olarak incelemesi yapılmıştır. Öğretmenlerin sorulara verdiği cevaplar yorumlanmış ayrıca öğretmenlerin görüşleri doğrudan kendi cümleleriyle alıntılanarak yapılan yorumun doğruluğu desteklenmiştir.

4.1 Yarı yapılandırılmış görüşme soruları ve bulguların yorumlanması

Uzman coğrafya eğitimcilerinin ve uzman öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda hazırlanıp uygulanan görüşmeler sonucu elde edilen bulgular ve bu bulguların yorumlanması sonucu elde edilen sonuçlar aşağıdaki şekildedir:

1. SORU: 2017 yılında yapılan değişiklikler hakkında genel görüşünüz nedir? Eski sisteme göre bu değişikliğin avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Görüşmelere katılan öğretmenlerin tamamı bu soruya cevap vermiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler bu soruyu genel sınav sistemi ve coğrafya dersi özelinde iki farklı açıdan değerlendirmiştir. Sınav sistemi hakkında yapılan değerlendirmelerde öğretmenlerin bir kısmının görüşü tamamen olumsuzdur. Diğer grup ise yeni sınav sistemine genel anlamda olumsuz bakmasına rağmen olumlu yanlarının da olduğunu düşünmektedir. Görüşler yeni sınav sisteminin avantajları ve dezavantajları olarak iki grup halinde incelenecektir.

Öğretmenlerin yeni sınav sistemiyle ilgili olumlu görüşlerinin büyük çoğunluğu sınav formatı ve sınavın yapılış biçimiyle ilgilidir. Katılımcıların 16'sı (%76,1) yeni sınav sisteminin herhangi bir avantajı olmadığını tamamen olumsuz değişiklikler olduğunu düşünmektedir. Olumlu yönleri de olduğunu düşünen katılımcılardan 2'si (%9,5) soru başına düşen sürenin artmasının, 1'i (%4,7) ise soru şeklinin değişmesini öğrenciler açısından olumlu olduğunu düşünmektedir. Eski sınav sisteminde soru başına düşen süre ilk oturumda 1dakika ikinci oturumda ise 1,5 dakikadır. Yeni sınav sisteminde soru başına düşen süre ilk oturumda soru başına 1,125 ikinci oturumda ise çözülen alan testi sayısına göre 2,25dk ile 1,125dk arasında değişmektedir. İki oturum arasındaki 3 aylık sürenin ortadan kalkması da katılımcıların 2'si (%9,5) tarafından

olumlu değişiklik olarak yorumlanmıştır. Ancak bu sürenin kalkmasını olumsuz olarak değerlendiren katılımcılar da bulunmaktadır. Kelecioğlu'nun (2002: 140) araştırmasında ise 2 oturum halinde yapılan sınavın kaygıyı azaltıp başarıyı artırdığı görüşüne öğrencilerin %75'i hayır katılmıyoruz yanıtını vermiştir. 2 katılımcı (9,5) ise yeni sınav sisteminin coğrafya dersindeki bazı endişeleri ortadan kaldırdığını ve bu sayede sınavı düşünmeden rahat ders işleyebildiklerini belirtmişlerdir. Ö8 ise Ö21'in dile getirdiğı bu düşünmeden bahsetmiş ancak bu görüşe çok katılmadığını belirtmiştir. Ö8: *“Sınav kaygısı ortadan kalktığı için öğrencilerin dünyayı daha iyi tanıma fırsatı elde edeceğine dair bir görüş var. Ancak öğrencilerin sınavla ilgili olmayan derslerde çok fazla çaba sarf etmedikleri de bir gerçek”* demektedir. Tablo 29'da görüldüğü itibariyle katılımcıların olumlu görüşleri çok sınırlıdır ve genellikle sınavın genel yapısıyla ilgilidir. Sarıca'nın (2019: 825) 12. Sınıf öğrencilerine yönelik yaptığı araştırma da benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Öğrencilerin genel görüşü öğretmenlere paralel şekilde çoğunlukla olumsuzdur. 12. Sınıf öğrencilerinin olumsuz gördüğü noktalar soru sayılarının yetersiz ve dağılımlarının dengesiz olması, kapsam geçerliliğinin düşük olması ve oturum tarihlerinin arka arkaya olmasıdır.

Ö4 kodlu katılımcı,

“Soru başına düşen sürenin artması öğrenciler için avantaj sayılabilir. Süreyi yetiştirmeyeceğini düşünen bazı öğrenciler panikle hata yapıyorlardı.”

Ö7 kodlu katılımcı,

“Yeni sınav sisteminin en önemli katkısı süre sıkıntısını ortadan kaldırdı. Coğrafya dersi özelinde herhangi bir katkısı olduğunu düşünmüyorum.”

Ö19 kodlu katılımcı,

“Soru şeklinin değişmesinin kaliteyi artırdığını düşünüyorum.”

Ö15 kodlu katılımcı,

“ Bu değişikliğin olumlu tarafı iki sınav arasında geçen sürenin 3 aydan 1 güne düşmesi olabilir aradaki sürenin kısalması öğrencilerin stresli geçirdiğı gün sayısını azaltıyor.”

Ö21 kodlu katılımcı,

“Derslerimde her zaman coğrafyanın sınavdan ibaret olmadığını vurgularım. Hatta coğrafya sınavdan kaldırılrsa da gerçekten coğrafya yapsak demekten kendimi alamam.”

Tablo 27: Yeni Sınav Sisteminin Avantajları

Yeni sınav sisteminin avantajları	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Soru başına düşen süre artması.	2	%9,5
İki oturum arası sürenin ortadan kalkması.	2	%9,5
Soru şeklinin değişmesi.	1	%4,7
Coğrafyanın sınavdaki etkisi azaldığı için kaygının azalması.	2	%9,5
Herhangi bir avantajı olduğunu düşünmüyorum.	16	%76,1

Öğretmenlerin yeni sınav sistemiyle ilgili olumsuz değerlendirmelerinin önemli bir kısmı sınavın sadeleştirilmesi ve soru sayısının azalmasıyla ilgilidir. Katılımcıların tamamı (%100) coğrafya dersinden çıkan soru sayısının azalmasının olumsuz bir değişiklik olduğunu düşünmektedir. Katılımcılardan 13’ü (%61,9) soru sayılarının azalmasının sınavın kapsam geçerliliğini çok fazla düşürdüğünü düşünmektedir. Özellikle coğrafya, tarih, fizik, kimya, biyoloji gibi yoğun müfredata sahip derslerde öğretimi yapılan pek çok konudan hiç soru sorulmaması veya 3-4 konudan 1 soru sorulması büyük bir sorun olarak görülmektedir. Coğrafya Soru sayısının azalmasının yanı sıra soruların yer aldığı testler de büyük önem taşımaktadır. Tablo 30 incelendiğinde öğretmenlerin 5’i (%23,8) Eşit Ağırlık puan türünde coğrafyanın etkisinin azalmasının en önemli sorun olduğunu belirtmiştir. Eski sistemde Eşit Ağırlık öğrencileri ikinci oturumda matematik, edebiyat ve coğrafya derslerinden sorumluyken, yeni sistemde tarih eklenmiş ve soru sayısı itibarıyla coğrafyanın önünde yer almıştır. Soru sayısındaki eksilmenin önemli kısmının eşit ağırlık öğrencilerinin katıldığı edebiyat-sosyal bilimler testinde gerçekleşmesi, Anadolu liselerindeki en büyük kitleyi coğrafyadan uzaklaştırmıştır. Sorulan 22 sorunun 11 tanesinin sadece sözel puan türüne etki etmesi ve Anadolu liselerinde sözel sınıfların çok az olması, öğretmenlerin şikâyet etiği bir diğer konudur (Tablo 30).

Tablo 28: Yeni Sınav Sisteminin Dezavantajları

Yeni sınav sisteminin dezavantajları	Kişi	Yüzde (%)
Coğrafya dersinin sınavdaki etkisi azaldı.	21	%100
Eşit ağırlık puan türünde coğrafyanın etkisi azaldı.	5	%23.8
Kapsam geçerliliği düşük.	13	%61.9
2 oturum arası süre azaldı.	1	%4.7
Derslerin soru sayısı dağılımı orantısız.	16	%76.1
Puan türlerinin azalması.	2	%9.5

Ö7 kodlu öğretmen,

“Eski sınavın kapsam geçerliliği ve güvenilirliği çok daha yüksekti. Soru sayılarının azaltılması özellikle coğrafya dersinin kapsam geçerliliğini düşürmüştür.”

Ö13 kodlu öğretmen,

“Eski sınav sisteminde, sayısal öğrencilerin eşit ağırlık alanından tercih yapacaklarında 2. oturumda edebiyat dışında 24 coğrafya sorusu çözmeleri gerekiyordu ve sayısal öğrenciler 11. ve 12. Sınıfta coğrafya dersi almadıkları için bu soruları yapmakta zorlanıyorlardı. Değişiklik sonrası coğrafyanın etkisinin azalmasıyla bu durum eşit ağırlık öğrencilerinin aleyhine değişti.”

Ö7 kodlu öğretmen,

“Eski sınav sisteminde eşit ağırlık ikinci oturumda tarih sorusu çıkmazken yeni sistemde tarih soruları dahil edildi. Bu sebeple eşit ağırlık grubunda soru sayısı 6 olan coğrafyaya ilgi azaldı. Sözel sınıf zaten çoğu lisede açılmıyor.”

Öğretmenlerin 16’sı (%76,1) sınav sistemindeki genel soru dağılımının orantısız olduğunu ve bu durumun Türkçe, matematik dışındaki tüm branşları değersiz gösterdiğini düşünmektedir. 2 öğretmen ise (9,5) sınav sistemindeki puan türlerinin

18'den 5'e düşürülmesinin öğrencileri kabiliyetlerine göre yönlendirmeyi zorlaştırdığını düşünmektedir (Tablo 30).

Ö16 kodlu öğretmen,

“Eski sınav sisteminde sosyal alanlar için daha adaletli bir dağılım mevcuttu. Şu anki durumda ise matematik ve edebiyat dersleri çok baskın hale geldi.”

Ö11 kodlu öğretmen,

“Sınavın matematik ağırlıklı olması sorunlara yol açtı. Hiç fizik sorusu çözmeyen bir öğrencinin fizik mühendisliği vb. bölümlere yerleşmesi kolaylaştı.”

Yeni sınav sisteminin öğrencilerde meydana getirdiği bazı olumsuz davranışlar Tablo 31'de gösterilmiştir. Buna göre öğretmenlerin 19'u (%90,4) öğrencilerin derse olan ilgilerinin azaldığını belirtmiştir. 11'inin (%52,3) ifadesine bakılırsa öğrenciler coğrafya dersini diğer derslere çalışmak için bir fırsat olarak görmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerden 5'ine (%23,8) göre ise birçok öğrenci denemelerde coğrafya sorularını çözmeye uğraşmadan atlamaktadır. Bu durumun başlıca sebebi ise sınavda daha fazla etkisi olan derslerin sorularına daha çok vakit ayırma ihtiyacı vardır. Ayrıca okullarda isteğe bağlı yürütülen kurslar ve ders seçimlerinin de bu durumdan etkilendiği öğretmenler tarafından gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin 6'sı (%28,5) kurslara katılımın düştüğünü, 5'i (%23,8) ise seçmeli ders olarak eskiye nazaran daha az tercih edildiğini belirtmiştir (Tablo 31).

Tablo 29: Yeni Sınav Sisteminin Coğrafya Derslerine Etkisi

Sınav Sisteminin Coğrafyaya etkisi.	Kişi	Yüzde (%)
Derslere ilgi azaldı.	19	%90.4
Coğrafya dersinde başka ders çalışıyorlar.	11	%52.3
Bazı öğrenciler denemede coğrafya sorularını çözmüyor.	5	%23.8
Kurslara katılım azaldı.	6	%28.5
Seçmeli ders olarak daha az tercih ediliyor.	5	%23.8

Ö20 kodlu öğretmen,

“Coğrafya sözelin sayısalı olarak bilinen ve yoğun programa sahip bir ders. Bu programa göre soru sayısı yetersiz. Bu kadar az soru için öğrenciler bu dersi çalışmak istemiyor. Bu sebepten coğrafya dersinde başka derslerle ilgileniyorlar.”

Ö1 kodlu öğretmen,

“Coğrafya derslerinde öğrencileri başka derslerden test çözerken görüyorum. Denemelerini incelediğimde ise çoğu öğrencinin coğrafya sorularını hiç çözmeyip atladıklarına şahit oluyorum”

Ö3 kodlu öğretmen,

“Sistemin değişmiş olması hem coğrafyayı bir bilim olarak, hem de ortaöğretimde bir ders olarak itibarsızlaştırmıştır. Bunun en büyük kanıtı coğrafya dersinde başka derslerle ilgilenilmesidir.

Ö8 kodlu öğretmen,

“Okulumuzda açılan coğrafya kursları var, ancak bu kurslar öğrenci azlığı sebebiyle çok sağlıklı yürümüyor.”

2.SORU: Sizce sınav sistemindeki değişikliklerden sonra coğrafya dersine olan ilgi azaldı mı? Eğer azaldı ise hangi sınıflarda bunu belirgin olarak hissettiniz?

Çalışmanın 2. sorusunda görüşlerine başvurulmuş 21 öğretmenin tamamı bu soruyu cevaplamıştır. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar analiz edilerek yorumlanmış ve doğrudan aktarımlarla bu görüşler desteklenmiştir.

Görüşmeye katılanlar arasından 2 (%9,5) katılımcı dışında tüm öğretmenler derse olan ilginin azaldığını gözlemlediklerini belirtmiştir. Ancak bu değişimin hangi sınıf düzey ve türlerinde gerçekleştiği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır.

Katılımcıların 17'si (%80,9) 12. Sınıf öğrencilerinin derse olan ilgilerinin azaldığını ve derse katılma oranlarının düştüğünü belirtmiştir. Bu öğretmenlerin 11'i (%52,3) aynı sorunun 11. Sınıf öğrencilerinde de yaşandığını ve sınav yaklaştıkça dersten daha fazla uzaklaştıklarını söylemiştir. Katılımcıların 19'una (%90,4) göre 9. ve 10. sınıflarda bir değişiklik yaşanmamıştır. Bunun sebebi ise sınav psikolojisinden uzak olmaları ve okul notlarını önemsemeleridir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 2'si (%9,5) ilginin tüm sınıflarda azaldığını, 7'si (%33,3) ise bölüm bazında sayısal ve eşit ağırlık öğrencilerinde bu durumun daha belirgin olduğunu aktarmıştır (Tablo 32). Katılımcılara göre öğrenciler sınav yaklaştıkça bazı dersleri geri plana atıp, bu derslere çalışmayı bırakmaktadır. Bu durum sadece coğrafyaya özgü olmasa da sınavın 2. oturumunda edebiyat-sosyal bilimler testinde en az soruya sahip ders coğrafyadır. Bu durum eşit ağırlık öğrencilerinin geri plana atacağı derslerin başında coğrafyanın yer almasına sebep olmaktadır. Sarıbaş ve Pınar'a (2018: 94) göre değişiklikler sonrası öğrencilerin seçmeli coğrafya derslerini ve destekleme yetiştirme kurslarını tercih etme oranları düşmüştür.

Ö7 kodlu öğretmen,

“İlgi aşırı derecede azaldı. ‘Bütün coğrafya kitaplarını okumaktansa matematikten 2 konu çalışırım bana aynı katkıyı sağlar’ diyen öğrencilerim var. Özellikle 12. Sınıflar dersten tamamen kopuyor. Son yıllarda soruların basitleşmesi ise nasıl olsa yaparım algısının oluşmasına neden oldu.”

Ö9 kodlu öğretmen,

“Özel sektörde çalışıyorum 12. Sınıf ve mezun gruplarının derslerine giriyorum. Kurslarda sene başında büyük bir ilgi ve alakayla başlıyorlar. Zaman ilerledikçe konuları yetiştiremeyeceğini anladıklarında ise ilgi azalmaya başlıyor.”

Ö15 kodlu öğretmen,

“12. Sınıflarda özellikle hissediyorum, onlar için mantıken soru sayısı çok önemliymiş gibi geliyor. Çünkü standart sapma hakkında hiçbir bilgileri yok. Sözel sınıf pek kalmadığı için derslerimiz genelde eşit ağırlık sınıflarıyla sayısal öğrencilerin ilgisi zaten azdı, artık hiç kalmadı.

Ö18 kodlu öğretmen,

“Değişiklik öncesi dönemde okulumuzdaki fen sınıfları ders talebinde bulunuyordu. Özellikle tıp hedefleyen iyi öğrenciler oldukça ilgiliydi. Değişiklik yapıldıktan sonra ‘hocam artık gerek yok’ dediler. Eşit ağırlık öğrencilerinde de sayısal öğrenciler kadar olmasa bile bir kırılma yaşandı. Çalışkan öğrenciler ‘hocam hiç çalışmasam da kolay olan 2-3 soruyu yaparım, kalan 2 soru için de 4 tane kitap bitirmeye gerek yok şeklinde düşünüyorlar. 9. ve 10. Sınıflarda herhangi bir ilgisizlik gözlemlemedim, ancak bunun sebebi sınav sistemi hakkında bilgilerinin az olmasından dolayı. Bu durumu anladıklarında onların ilgisinde bir düşüş başlıyor.”

Tablo 30: Coğrafya Dersine Öğrenci İlgisindeki Değişim

Görüşler	Kişi	Yüzde (%)
İlgi Azalmadı.	2	%9.5
12. Sınıflarda azaldı.	17	%80.9
11.Sınıflarda azaldı.	11	%52.3
Eşit ağırlık ve sayısal sınıflarda azaldı.	7	%33.3
Tüm sınıflarda azaldı.	2	%9.5

3.SORU Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra coğrafya dersindeki başarı düzeyinde herhangi bir değişim gözlemlediniz mi?

Bu soruya çalışmaya katılan 21 öğretmenin tamamı cevap vermiştir. Soruyla ilgili öğretmenlerin görüşleri tek tek incelenmiş ve yorumlanmıştır. Bu yorumlar doğrudan aktarımlarla desteklenmiştir.

Öğretmenlerden 9’u (%42,8) yapılan değişiklikler sonucu okul başarılarında düşüş meydana geldiğini ve öğrencilerin derse eskisi kadar motive olamadıklarını

söylemiştir. Özellikle 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin ders başarılarının düşmesi sınavın bu durumda etkili olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerden 11'i (%52,3) ise okul başarı düzeylerinde herhangi bir farklılık görmediklerini aynı oranlara sahip olduklarını belirtmiştir. Okul başarısında artış yaşandığına dair görüş bulunmamaktadır. Ancak 4 (%19,0) öğretmenin ifadesine göre ortaöğretim kurumlarındaki sınavların zaten fazla soru çıkmıyor zorlamayalım düşüncesiyle basitleştirilmesi öğrencilerin daha az çalışmayla aynı başarıyı sağlamalarına yol açtı (Tablo 33). Öğrenci, veli ve idareden sınav başarısına yönelik gelen talepler, ortaöğretim kurumlarındaki eğitimin giderek daha sınav odaklı olmasına yol açmaktadır. Sınavda etkisi azalan ya da hiç sorusu olmayan derslerin öğretmenleri bu taleplere bağlı olarak sınavlarını kolaylaştırmaktadır.

Ö16 kodlu öğretmen,

“Coğrafyanın geleceklere etki etme oranı azaldıkça ilgi de, notlar da azaldı. Okul idaresi başarıdaki düşüşü araştırmamızı istedi.”

Ö11 kodlu öğretmen,

“Öğrencilerin notlarında bir düşüş olmadı, ancak sayı olarak az ve yüzeysel sorular çıktığı için okul sınavlarını biraz basitleştirdik.”

Ö12 kodlu öğretmen,

“Çok fazla bir düşüş olmadı ama dersler ve yapılan sınavların biraz basitleştiğini söylemem gerekir. Sınavda basit sorular çıktığı için çok fazla detaya inemiyoruz.”

Ö21 kodlu öğretmen,

“Geçmiş yıllarla kıyasladığımda aynı oranlara sahip olduğumu görüyorum.”

Tablo 31: Yeni Sınav Sisteminin Okul Başarısına Etkisi

Sınav sisteminin okul başarısına etkisi	Kişi	Yüzde (%)
Okul başarısı düştü.	9	%42.8
Okul başarısı değişmedi.	11	%52.3
Okul başarısı değişmedi ancak sınavlar basitleştirildi.	4	%19.0
Okul başarısı artış gösterdi.	0	%0

4.SORU Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra size çözemediği soruları getiren öğrenci sayısında bir değişiklik oldu mu?

Bu soruya Ö8 dışında tüm öğretmenler cevap vermiştir. Bu soruyla sınav sisteminde yaşanan değişikliğin, ders dışı öğrenci öğretmen etkileşimine etkisi araştırılmak istenmiştir. Aşağıda katılımcıların görüşleri tek tek incelenmiş ve yorumlanmıştır. Yapılan yorumlar doğrudan aktarımlarla desteklenmiş ve görüşler gruplandırılarak tablo haline getirilmiştir.

2017-2018 Eğitim öğretim yılında değiştirilen üniversite sınav sistemi öğrencilerin sınava yönelik çalışmalarında ciddi değişiklikler meydana getirmiştir. Soru sayısı azalan derslerle ilgili etüt kurs talepleri dışında öğretmenlere sorulan soruların sayısı da azalmıştır. Öğretmenlerin 19'u (%95) sınav sistemindeki değişiklikler sonrası kendilerine gelen soru çözüm taleplerinin azaldığını, 2'si (%10) ise talebin değişmediğini belirtmiştir (Tablo 34). Ö17 kodlu öğretmen, talebin TYT sınavına yönelik talebin azaldığını, AYT sınavıyla ilgili talepte bir değişiklik olmadığını belirttiği için her iki grupta da yer almıştır. Talep arttı görüşünü belirten hiçbir öğretmen olmamıştır.

Merkezi sınavların öğretmenler üzerinde kendini güncelleme, hazırbulunuşluğu artırma, alandaki gelişmeleri takip etme, soru çözüme pratikleşme gibi olumlu etkileri bulunmaktadır. Öğrencilerden gelen talep ölçüsünde öğretmenler kendilerini mesleki

anlamda geliştirmektedir (Çetin ve Ünsal, 2019). Öğrencilerin coğrafya dersinden az soru çözmesinin birden fazla sebebi olsa da hepsinin temelinde sınav sisteminin olduğu anlaşılmaktadır. Sınavdaki soru sayısının azalmasının yanı sıra sorulan 22 coğrafya sorusunun 11 tanesinin sadece sözel puana etki eden sosyal bilimler 2 testinde sorulması, özellikle eşit ağırlık grubundaki ilgisizliğin temel sebebi sayılabilir. Öğrencilerin soru çözüm talebinin özellikle matematik ve edebiyat derslerine yoğunlaştığını belirten öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir;

Ö2 kodlu öğretmen,

“Bu süreçte soru için gelen öğrenci sayısı ciddi şekilde düştü. Bazen koridorda gördüklerinde akıllarına gelirse ‘hocam şöyle bir soru vardı ne dersiniz’ şeklinde oluyor. Çoğu zamanda sorunun yarısı hatırlanmıyor ama edebiyat dersi için geldiklerinde ellerinde kitap görüyorum.”

Ö7 kodlu öğretmen,

“Hem devlet hem özel sektörde çalıştığım için bu düşüşü en iyi gözlemleyenlerden biri olduğumu düşünüyorum. Eskiden tenefüslerde öğrenciler sıraya girerdi. şu an ise ben zaten matematik yapamıyorum bari 3-5 coğrafya yapayım düşüncesindeki öğrenciler geliyor.”

Ö15 kodlu öğretmen,

“Ciddi bir azalma var. Piyasada kitap fiyatları da yüksek olduğu için daha çok Türkçe matematik gibi derslerden kitap alıyorlar. Çözölen kitap sayısı azaldıkça bize gelen soru sayısı da düştü.”

Ö16 kodlu öğretmen,

“Diğer sosyal alan derslerine göre düşüş daha fazla oldu. 2. oturum sınavındaki 17 coğrafya sorusunun 11 tanesi, sadece sözel öğrencilerin çözeceği sosyal bilimler 2 testinde yer alıyor. Bu sebeple eşit ağırlık öğrencilerinin ilgisinin düştüğünü görüyorum.”

Ö17 kodlu öğretmen,

“Özellikle ilk oturum sınavıyla ilgili gelen sorular azaldı. 2. oturum sınavıyla ilgili gelen sorularda bir değişiklik olmadı, sözel öğrenciler ilgisini koruyor.”

Ö19 kodlu öğretmen,

“Soru getiren öğrenci sayısında azalma olmadı. Ancak azalma olmamasında benim özel sektör tecrübemin etkisi olabilir.”

Tablo 32: Yeni Sınav Sisteminin Soru Çözüm Talebine Etkisi

Soru çözüm talebi	Kişi	Yüzde (%)
Talep azaldı.	19	%95
Talep arttı.	0	%0
Talep değişmedi.	2	%10

5.SORU Öğrencileriniz arasında coğrafya dersinden özel ders alanların sayısında veya size gelen özel ders talebinde bir değişiklik oldu mu?

Bu soruya Ö21 ve Ö14 dışında diğer tüm öğretmenler cevaplamıştır. Ö21 ve Ö14 “*Bu konuda bilgim yok*” şeklinde bir yanıt vererek soruyu cevaplayamayacaklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin soruya verdikleri görüşler tek tek analiz edilip yorumlanmış ve doğrudan aktarımlarla bu yorumlar desteklenmiştir.

Öğrenciler yeterli başarıyı sağlayamadıkları veya desteğe ihtiyaç duydukları derslerde özel ders gibi yollara başvurmaktadır. Özel ders talebi her branş düzeyinde farklılık göstermektedir. Genellikle sayısal alanlarda ihtiyaç duyulan özel ders talebindeki değişime ilişkin coğrafya öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir: Bu soruya cevap veren öğretmenlerin 13’ü (%68,4) coğrafya dersine ilişkin özel ders talebinin azaldığını belirtirken 6’sı (%31,5) talepte herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir (Tablo 35). Öğretmenlerin özel ders talebine ilişkin yorumlarına bakıldığında özel ders talebinin değişiklikler öncesi de çok fazla olmadığı anlaşılmaktadır. Coğrafyadan özel ders alan öğrencilerin genelde 11ve 12. sınıfta coğrafya dersi görmeyip tıp fakültesi hedefleyen sayısal bölüm öğrencileri veya Hukuk fakültesi hedefleyen eşit ağırlık öğrencileri olduğu anlaşılmaktadır. Coğrafya dersinin en fazla etkili olduğu sözel alan öğrencilerinin özel ders talebi yok denecek kadar azdır.

Özel ders ile ilgili öğretmen yorumları şu şekildedir:

Ö7 kodlu öğretmen,

“Özel ders verdiğim öğrencilerim oluyordu. Özellikle hedefi yüksek öğrencilerden talep vardı. Artık tamamen bitti diyebilirim.”

Ö11 kodlu öğretmen,

“Eskiden özellikle tıp fakültesi hedefleyen öğrenciler matematik gibi derslerden kaçındıkları soruları telafi etmek için özel ders alıyorlardı. Artık hiç yok diyebilirim.”

Ö18 kodlu öğretmen,

“Özellikle hukuk fakültesi hedefleyen öğrencilerden böyle bir talep vardı. Şu an sıfır diyebilirim. 5 sorunun 2-3 tanesi zaten kolay olduğu için yapıyorlar kalan 2 soru içinde kimse özel ders almıyor.”

Ö3 kodlu öğretmen,

“20 yıldır coğrafya öğretmenliği yapıyorum. Ben coğrafyadan özel ders veriyorum diyen bir arkadaşşıma rastlamadım. Açıkçası 2017 öncesi de rastlamamıştım.”

Ö4 kodlu öğretmen,

“Özel ders önceden de yoktu o yüzden bir değişiklik olmadığını düşünüyorum.”

Tablo 33: Yeni Sınav Sisteminin Özel Ders Talebine Etkisi

Talep durumu	Kişi sayısı	Yüzde (%)
Talep artış gösterdi.	0	%0
Talep azaldı.	13	%68,4
Talep değişmedi.	6	%31,5

6. SORU Sınav sistemindeki değişikliğe rağmen dünya ölçeğinde çevre sorunları ve afetlerin artıyor olması öğrencilerin derse bakış açısını değiştirdi mi?

Bu soruyu araştırmaya katılan 21 coğrafya öğretmenin tamamı cevaplamıştır. Sorunun amacı çevre sorunlarının ve afetlerin coğrafya dersine yönelik algıyı nasıl

etkilediğidir. Katılımcıların görüşleri tek incelenmiş ve doğrudan aktarımlarla yapılan yorumlar desteklenmiştir.

Coğrafya derslerinde farklı konu başlıkları altında afetler ve çevre sorunları yer almaktadır. Günlük hayatta bu sorunların pek çoğuyla insanlar karşılaşmaktadır. Bu afetlerle karşılaşan öğrencilerin coğrafya derslerinin bu bölümlerine farklı yaklaşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 6'sı (%28,5) öğrencilerin bu olaylarla ders arasında bağlantı kurmadığını, 7'si (33,3) çok kısa süreli bir ilgi uyandırdığını, 2'si (%9,5) ise dersi kaynatma amacı taşıyan davranışlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Olumlu etkilediğini ve derse katkı sağladığını düşünen öğretmenlerin sayısı ise 6'dır (%28,5) (Tablo 36). Öğretmenlerin konuyla ilgili görüşleri incelendiğinde çevre sorunları afetlerin coğrafya dersini az da olsa olumlu etkilediği sonucuna ulaşabilir. Özellikle ani gelişen deprem, çığ, sel gibi afetler öğrencilerin bu konulara olan ilgisini artırmaktadır. Ancak öğrencilerin bu konuları coğrafya dersiyle bağdaştıramayıp tüm öğretmenlere benzer sorular sorması da karşılaşılan bir durumdur. Bu konuda bazı öğretmenlerin yorumları şu şekildedir:

Ö7 kodlu öğretmen,

“Coğrafya dersi çok farklı konuları kapsadığı için bunun farkında olmuyorlar. Ben henüz böyle bir öğrenciyle karşılaşmadım ama bunu derslerde biz öğrenciye aşılayabiliriz diye düşünüyorum.”

Ö2 kodlu öğretmen,

“Dersi kaynatma amacı taşıdığını düşünüyorum çünkü her öğretmene soruluyor çok fazla ayırım yapmıyorlar. Ayrıca öğretmenlerin verdiği cevapları karşılaşıyorlar. Fen dersi öğretmenlerinin söylediği şeyler daha fazla itibar görüyor.”

Ö9 kodlu öğretmen,

“Çevre sorunlarından ziyade deprem konusu çok fazla soruluyor ama genelde ani merak duygusu bunda etkili oluyor. Bu merak duygusu da konu gündeme geldikten 1-2 gün sonra unutuluyor.”

Ö5 kodlu öğretmen,

“Afetler sonrası en çok soru coğrafya derslerinde geliyor. Hayatlarına değen dersin coğrafya olduğunu fark ediyorlar ama hayatlarını yönlendiren sınav sistemi olduğu için ilerleme kaydedemiyoruz. Bu ilgi kısa sürede sönüp gidiyor”

Ö13 kodlu öğretmen,

“Kesinlikle etkiliyor. Her olay sonrası soru alıyorum ve soruların dersi kaynatma amacı taşımadığını düşünmüyorum. Bu olaylar sonrası derslerimi daha renkli işlediğimi söyleyebilirim.”

Tablo 34: Çevre Sorunları ve Afetlerin Öğrencilerin Bakış Açısına Etkisi

Öğrencilere olan etkisi	Kişi sayısı	Yüzde (%)
Bağlantı kuramıyorlar.	6	%28.5
Olumlu etkiliyor.	6	%28.5
Dersi kaynatma amacı taşıyor.	2	%9.5
Çok kısa süreli etkiliyor.	7	%33.3

7. SORU: Sınav sistemindeki değişikliklerle birlikte öğrencilerin derste size karşı olan davranışlarında bir değişim meydana geldi mi?

Bu soruya, araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı cevap vermiştir. Soru; sınav sistemindeki değişikliklerin, öğrencilerin öğretmenlere karşı tutum ve davranışlarına etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Öğretmenlerin görüşleri tek tek analiz edilmiş ve elde edilen bulgular öğretmenlerden doğrudan aktarımlar yapılarak desteklenmiştir.

Bu soruya ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde sınav sisteminin öğrencilerin öğretmene karşı olan davranışları çok etkilemediği sonucuna rahatlıkla

ulaşılabilir. Öğretmenlerin tamamı bir saygısızlık ya da olumsuz bir davranışla karşılaşmadıklarını sadece ilgisizlik olduğunu belirtmişlerdir.

Ö20 kodlu öğretmen,

“Motivasyonları düşük ama bana karşı herhangi bir tavır değişikliği olmadı.”

Ö10 kodlu öğretmen,

“Motivasyonlarını kaybettiler ama herhangi bir olumsuz davranışla karşılaşmadım.”

Ö2 kodlu öğretmen,

“Bize ihtiyaç duymuyor gibiler ama doğrudan bir saygısızlıkla karşılaşmadım. Sınav değişikliği öncesi nasılsa hala aynı.”

8. SORU: Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra coğrafya öğretmenlerinin okul idaresi, öğrenci veya veli tarafından önemsiz görüldüğünü ya da yok sayıldığını düşünüyor musunuz?

Bu soruya, araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı cevap vermiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelenerek yorumlanmış ve doğrudan aktarımlarla bu yorumlar desteklenmiştir.

Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin zaman zaman farklı gruplar tarafından bu tür tavır ve davranışlara maruz bırakıldıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerden 5’i (%23,8) veliler tarafından, 6’sı (%28,5) idare tarafından, 3’ü (%14,2) öğrenciler tarafından, 1’i (%4,7) ise meslektaşları tarafından bu tür davranışlara maruz bırakıldığını belirtmiştir. 11 (%52,3) öğretmen ise herhangi bir olumsuz durumla

karşılaşmadıklarını belirtmektedir (Tablo 37). Öğretmenlerin karşılaştığı olumsuz durumların bazıları doğrudan öğretmene yönelik davranışlar olurken, bazıları dolaylı yünden etkilemektedir. Öğrenci başarısını görüşmek amacıyla yapılan toplantılarda sadece edebiyat ve matematik öğretmenlerinin çağırılması veya velilere edebiyat ve matematik öğretmenleriyle görüşmelerinin tavsiye edilmesi gibi durumlar öğretmenlerin şikâyetleri arasındadır. Aşağıda öğretmenlerin karşılaştıkları durumlarla ilgili yorumlarına yer verilmiştir.

Ö2 kodlu öğretmen,

“Özellikle velilerle çok problem yaşadık dersten kalan bir öğrencinin velisi ‘Coğrafya dersinden öğrenci mi kalır hocam’ gibi bir cümle kurmuştu. Ödevini yapmayan bir öğrencinin velisi ise ‘Beni coğrafya ödevini yapmadı diye rahatsız etmeyin hadi matematik olsa neyse’ demişti.”

Ö3 kodlu öğretmen,

“Bir idarecimiz ‘coğrafya çok önemli değil’ diyerek okulda bu dersten kurs açılmayacağını söylemiş ve öğrencilerin coğrafyayı seçmesine engel olmuştu. Gerekli yerlerle iletişime geçerek bu sorunu halletmiştik ama motivasyonumuzu ciddi şekilde etkilemişti.”

Ö14 kodlu öğretmen,

“Doğrudan yüzümüze söylemeseler de davranışlarıyla hissettiriyorlar. Veli toplantısı esnasında okul müdürü; ‘Çocukların başarılarıyla ilgili durumları öncelikle edebiyat ve matematik öğretmenleriyle görüşmenizi tavsiye ederiz.’ demişti. Sadece coğrafya değil tüm branş öğretmenlerini yok sayan bu tavır karşılaştığım en kötü durumdu.”

Ö15 kodlu öğretmen,

“Bilinçli veliler genelde her dersi önemli görüyor ama idare ile sıkıntılarım oldu. Coğrafya dersinde bir öğrenciden matematik kitabını kaldırmasını istemiştim. Okul idarecimiz konuyla ilgili “Çözsün hocam görmezden gelin matematik daha önemli sonuçta” demişti. Özel sektörde öğrenci veli memnuniyeti önemli olduğu için elimizden bir şey gelmiyor.

Ö18 kodlu öğretmen,

“Özellikle veli toplantılarında hissediyorum. Eskiden eşit ağırlık öğrencilerinin velileri ile çok daha sık görüşürdük. Artık çok fazla uğramıyorlar veya karşılaşırsak kısaca soruyorlar. İdare anlamında hafta sonu kurs saatleri belirlenirken önemli görülen dersler yerleştirilip sonra kalan dersler boş saatlere konuluyor. Bu duruma şahit olmak insanı ister istemez olumsuz etkiliyor.”

Ö11 kodlu öğretmen,

“Hayır, aksine idare ve veliler dersin önemli olduğunu düşünüyor. Öğrenciler bazen soru sayısından kaynaklı olumsuz tavırlar gösterse bile idare veya velilerden destek bulamıyorlar.”.

Tablo 35: Coğrafya Öğretmenlerine Karşı Olumsuz Tutum ve Davranışlar

Kim tarafından	Kişi sayısı	Yüzde (%)
Veli tarafından	5	%23.8
İdare tarafından	6	%28.5
Öğrenci tarafından	3	%14.2
Meslektaşları tarafından	1	%4.7
Olumsuz bir durumla karşılaşmadım.	11	%52.3

9.SORU: Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra mesleki motivasyon düzeyinizde bir değişiklik meydana geldi mi?

Bu soruyu araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı cevaplamıştır. Öğretmenlerin verdiği cevaplar analiz edilerek yorumlanmış ve doğrudan aktarımlarla bu yorumlar desteklenmiştir.

Öğretmenlerin 17'si (%80,9) sınav sistemindeki değişiklikler sonrası motivasyonlarının düştüğünü belirtirken, 4'ü (%19,0) motivasyonlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Motivasyonunun olumlu yönde değiştiğini belirten öğretmen bulunmamaktadır (Tablo 38). İlk gruptaki katılımcıların görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin ciddi motivasyon kaybı yaşadığı açık bir biçimde anlaşılmaktadır. Özellikle öğrencilerin ders esnasında sürekli sınavda çıkacak 5 coğrafya sorusuna vurgu yapması, öğretmenlerin ders isteğini kırmakta ve kendilerini faydasız görmelerine yol açmaktadır. Derse merak ve ilgi uyandırmaya çalıştığını söyleyen öğretmenler ise bir sonuca ulaşamadıklarını belirtmişlerdir. Buradan hareketle öğrencilerin ilgisini sağlayan en önemli unsurlardan birinin sınavdaki soru sayısı olduğu anlaşılmaktadır. Ö7 ise piyasada coğrafya kitaplarının artık rağbet görmediğini ve bu alandaki çalışmalarını sonlandırdığını belirtmiştir. Motivasyonunun değişmediğini belirten öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında ise sınav gruplarıyla çok fazla içli dışlı olmadıkları görülmektedir.

Merkezi sınavda çıkan soru sayısı, uygulanan katsayı, dersin sınavda yer alıp almaması branşlara verilen önemi etkilemektedir. Bu sebeple sınavta daha çok etki eden branşların öğretmenlerinin okullardaki itibarı daha yüksektir. Yine merkezi sınavların öğretmenlerin çalışma hayatına etkilerinden biri de ders çalışma ihtiyacı hissettirmesi ve

planlı programlı olmaya zorlamasıdır (Çetin ve Ünsal, 2019). Sınav sistemindeki değişikliğin motivasyonlarına etkisi açısından öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö7 kodlu öğretmen,

“Dersimin atıl bir hale geldiğini düşünüyorum. Sürekli sorular etkinlikler hazırlayan bir öğretmendim. Bu çalışmalarımı kitap haline getirmeyi düşünüyordum ama vazgeçtim önemsenmiyor ve kimsenin ilgisini çekmiyor artık. Ben şu an öğrenci olsaydım coğrafyayı tercih eder miydim sorusuna evet diyemiyorum.”

Ö11 kodlu öğretmen,

“Ne anlatsam anlatayım hocam 5 soru gibi bir tepkiyle karşılaşıyorum. Özel sektör olduğu için öğrencilerin de hepsi sınav amaçlı geliyor. İlk değiştiği yıl mesleği bırakmayı dahi düşündüm. Artık sadece maddi gelir sağlayacağım bir iş olarak bakıyorum.”

Ö18 kodlu öğretmen,

“Coğrafya dersi mutlaka yapmamız lazım düzeyinden olsa da olur olmasa da olur düzeyine geriledi. Biz bile söylüyoruz bazen zaten 5 soru var 2 tanesini herkes yapar kalan soru için çalışmamakta haklılar.”

Ö8 kodlu öğretmen,

“Ben bu durumdan etkilenmedim. Zaten çoğunlukla 9. ve 10. sınıf derslerine giriyorum o yüzden bende motivasyon açısından bir değişim olmadı.”

Ö21 kodlu öğretmen,

“Bu zamana kadar sınav odaklı bir yaklaşım içinde olmadığım için motivasyonumda olumsuz bir değişikliğe sebep olmadı.”

Tablo 36: YKS Sisteminin Coğrafya Öğretmenlerinin Motivasyonuna Etkisi

Motivasyona etkisi	Kişi	Yüzde (%)
Motivasyonum olumlu etkilendi.	0	%0
Motivasyonum değişmedi.	4	%19.0
Motivasyonum olumsuz etkilendi.	17	%80.9

10. SORU: Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra ders anlatma yönteminizi ve kullandığınız teknikleri değiştirme gereği duyduunuz mu?

Bu soruya çalışmada yer alan katılımcıların tamamı cevap vermiştir. Soru: Sınav sisteminin öğretmenlerin ders anlatma yöntemlerini etkileyip etkilemediğini araştırmaktadır. Bu soruya verilen yanıtlar tek tek analiz edilip yorumlanmış ve yapılan yorumlar doğrudan aktarımlarla desteklenmiştir.

Öğretmenlerin 14'ü (%66,6) sınav sisteminde yapılan değişiklikler sonrası ders anlatma, yöntem ve tekniklerinde değişikliğe gittiklerini belirtirken 7'si (%33,3) herhangi bir değişikliğe gitmediklerini belirtmiştir (Tablo 39). Yöntemlerinde değişikliğe giden öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde yaygın uygulamalardan bir tanesinin dersleri basitleştirmek olduğu görülebilir. Sınavda az yer alması sebebiyle öğrenci ilgisinin düştüğü bir ders ortamında dersi basitleştirerek derse olan ilgi korunmaya çalışılmaktadır. Derslerde bol uygulama ve materyal kullanımını eskisi kadar tercih edilmemesi hatta gerek duyulmaması dikkate alınması gereken bir bulgudur. Özellikle yoğun hazırlık gerektiren çalışmaların karşılıklarının alınamaması öğretmenleri basitleştirmeye iten sebepler arasındadır. 2. Grupta yer alan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde ise yöntemlerini sınav sisteminden bağımsız olarak belirledikleri anlaşılabilir. Özellikle konu ve kazanımlarda bir değişiklik olmaması

başlıca gerekçeleridir. Ormancı ve arkadaşlarının (2018: 5) araştırması ise bu bulguları desteklemektedir. Fen bilgisi öğretmenlerinin %62'lik bir kısmı merkezi sınavlara göre ders işleyiş biçimlerinde değişikliğe gittiklerini belirtmiştir. Bu yorumları destekleyen öğretmen yorumları aşağıdaki gibidir:

Ö11 kodlu öğretmen,

“Biraz daha basit şekilde ilerliyorum daha ilgi çekici hale getirmeye çalışıyorum. Ama çok etkili olduğunu söyleyemem üniversite sınavına yönelik bir özel kurumda çalıştığım için her şey sınava endeksli.”

Ö14 kodlu öğretmen,

2017 sonrası ayrıntıya girmeden işlemeye başladım. Bol materyalle ders işlemeye gerek yok diye düşünmeye başladım. Hem sınav sistemi hem öğrenci ilgisi bu noktaya sürüklüyor.”

Ö4 kodlu öğretmen,

“Değiştirme gereği duydum. Sınıfın durumuna göre daha dikkat çekici hale getirmeye çalıştım. Sınavda soru sayısı azaldığı için eskisi kadar detaya girmiyorum. Öğrenciler zaten yoğun bir müfredattan az soru geldiği için ilgisizler fazla detaya girdiğimizde iyice soğuyorlar.”

Ö3 kodlu öğretmen,

“Tarzımda bir değişiklik yapmadım. Bir öğretmenin kendi çocuğuyla nasıl ilgilenmesini istiyorsam o şekilde ilgilenmeye ve dersimi işlemeye çalışıyorum. Sınav sisteminde hiç soru sorulmasa dahi ben dersime bu şekilde devam edeceğim.”

Ö20 kodlu öğretmen,

“Öğrencilerin tavrına rağmen değişiklik yapmadım. Sonuçta coğrafya en temel bilim dallarından birisi iyi öğretilmesi gerekiyor.”

Ö21 kodlu öğretmen,

“Derslerimde her zaman aktif öğrenme ve yapılandırmacı yaklaşımları benimsemiş olmam sanırım beni başka arayışlara da yönlendirmedi.”

Tablo 37: YKS'nin Ders Anlatma Yöntem ve Tekniklerine Etkisi

Sınav sisteminin ders tekniğine etkisi	Kişi	Yüzde (%)
Değişiklik yapmadım.	7	%33.3
Değişiklik yaptım.	14	%66.6

SORU 11: Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra coğrafya dersinin müfredatında değişiklik yapılması gerektiğini düşünüyor musunuz?

Bu soruya çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamı cevap vermiştir. Katılımcıların görüşlerine tek tek yer verilmiş ve bu fikirler analiz edilerek yorumlanmıştır. Öğretmenlerin bu konuda çeşitli görüşleri bulunmaktadır. Öğretmenlerin 8'i (%38,0) müfredatın sınav sistemine göre yoğun olduğunu ve daraltılması gerektiğini, 1'i (%4,7) genişletilmesi gerektiğini, 8'i (%38,0) ise müfredatın korunması soru sayısının artırılması gerektiğini düşünmektedir. 4 (%19,0) öğretmen ise müfredatlar sınav sistemi düşünülerek değiştirilmez diyerek sınav sistemine göre bir değişikliği doğru bulmadıklarını ifade etmiştir (Tablo 40). Üniversite sınavına hazırlanan öğrenciler kendilerine en fazla katkı sağlayacak dersleri belirleyip ona göre ders çalışmaktadır. TYT'de sorulan coğrafya soruları 9. ve 10. sınıf müfredatından belirlenmektedir. En soyut ve yoğun konuların olduğu bu sınıf düzeyindeki konulardan sadece 5 soru sorulmaktadır. Konuların geniş, soruların az olması öğretmenleri yüzeysel ders işlemeye itmektedir. Çok az soru gelen bir dersten detaya girilmesi ise öğrenci şevkini kırmakta ve derse ilgisini azaltmaktadır. Sadece soru sayısının artırılması

gerektiğini düşünen öğretmenler ise soru sayısı artığında konu başına düşen soru sayısının artmasına bağlı olarak ilginin de artacağını düşünmektedir. Müfredatın sınav sisteminden bağımsız olduğuna vurgu yapan öğretmenler ise coğrafyanın hayatın içinden bir bilim dalı olduğunu ve sınav sistemine indirgenmemesi gerektiğini belirtmiştir.

Ö2 kodlu öğretmen,

“Soru sayısı bu kadar az olmaya devam ederse kapsam daraltılmalı. Bir diğer çözüm yolu sözel- sayısal şeklinde 2 farklı coğrafya programı uygulanması.”

Ö4 kodlu öğretmen,

“Bence konu kapsamı azaltılmalı. Soru sayısı %50'den fazla azaldı ama konular değişmedi. Öğrenciler çok az soru çıkıyor çalışmaya değmez gözüyle bakıyor. Kapsam daraltılmalı ancak Türkiye coğrafyası konularının tekrar eklenmesi gerektiğini düşünüyorum.”

Ö10 kodlu öğretmen,

“Müfredat sınav sistemine göre çok ağır. Özellikle 9. ve 10. sınıfta en ağır konular toplanmış ve sadece 5 soru çıkıyor. Her şey sınav değil tezi pratikte geçerli değil. Bir ay boyunca anlattığım konudan kaç soru gelir dediklerinde 1 bile diyemiyorum.”

Ö20 kodlu öğretmen,

“Soru sayısının az olması konuları fazlaymış gibi gösteriyor. Konuların kapsamında bir sıkıntı yok bence soru sayısı yetersiz. Mevcut sınav sistemi kapsam geçerliliğini sağlamaktan çok uzak.”

Ö8 kodlu öğretmen,

“Sadece sınava yönelik bir coğrafya dersinin sağlıklı olmadığını düşünüyorum. Elbette müfredatta bazı şeyler değişebilir ama bu konuları çıkartalım şeklinde olmamalı. Sadece sınava yönelik bir eğitim yapılacaksa biz değişen dünya şartlarını, ülkeler arası ilişkileri veya çevre sorunlarını nasıl

anlatacağız. Ben bilgi sahibi olmadan yorum yapılamayacağını düşünüyorum. Şikâyet edilen 9. ve 10. sınıf konuları genelde bilgi ağırlıklı konular. Biz burada neyin müfredatını azaltacağız ? Bilgi kısmını azaltırsak öğrenci bilgi sahibi olmadığı konuda nasıl yorum yapacak?”

Ö12 kodlu öğretmen,

“Ben müfredatın daraltılması değil genişletilmesi gerektiğini düşünüyorum. Birçok konu çok yüzeysel geçiliyor. Hem soru sayısı artırılmalı hem de müfredat genişletilmeli.”

Ö21 kodlu öğretmen,

“Öğretim programları sınavları düşünerek yapılmazlar. Eğitim de sınavlar düşünülerek yapılmaz. Bu nedenle böyle bir değişikliğin düşünülmesi dahi çok anlamsız.”

Tablo 38: Öğretmenlerin Müfredat Değişikliğine İlişkin Düşünceleri

Öğretmen Görüşleri	Kişi	Yüzde (%)
Müfredat daraltılmalı	8	%38.0
Müfredat genişletilmeli	1	%4.7
Müfredat aynı kalmalı soru sayısı artırılmalı.	8	%38.3
Müfredatlar sınav sistemi düşünülerek değiştirilmez.	4	%19.0

12.SORU: Sizce bir dersin önemini sınav sistemindeki yeri mi belirler?

Bu soruya araştırmaya katılan 21 öğretmenin tamamı yanıt vermiştir. Öğretmenlerin görüşleri tek tek incelenmiş ve yorumlanmıştır. Öğretmenlerin bir kısmı dersin önemini sınav sisteminin belirlemeyeceğini düşünmektedir. Diğer grup belirlememesi gerektiğini ancak Türkiye şartlarında hayatlarına yön vermeye çalışan ve gelecek kaygısı taşıyan öğrencilerin bu davranışının normal olduğunu düşünmektedirler.

Günlük hayatta hava şartları, doğal afetler, iklim değişikliği, tarım, hayvancılık, şehirleşme gibi pek çok konu coğrafya dersinin kapsamı içindedir. İlk gruptaki öğretmenler günlük hayatın her alanında yer alan bir dersin önemini sınav sisteminin belirlemesinin mümkün olmadığını belirtmiş ve lise öğrencilerinin tutumlarına bakılarak bir dersin önemine karar verilmesi doğru bir yaklaşım olmadığını belirtmişlerdir. Konuya ilişkin öğretmenlerin yorumları aşağıdaki gibidir:

Ö1 kodlu öğretmen,

“Kesinlikle hayır bu görüş bizim ülkemizdeki yanlış bir algıdır. Birçok ülkede çok farklı alanlarda coğrafya birimleri var. Örneğin İngiltere’de Kraliyet Askeri Coğrafya bölümü var. Bizim ülkemizde ise çok geri planda maalesef.”

Ö2 kodlu öğretmen,

“Ben bu görüşe katılmıyorum. Çalıştığım ilçede nadas uygulaması yapılıyordu uzun süre öğrencilerime bu bölgede nadasın gereksiz ve yanlış bir uygulama olduğunu anlattım. Birkaç yıl içinde bazı veliler gelip hocam siz haklıymışsınız biz yanlış yapıyormuşuz diyerek teşekkür etti. Bu bile coğrafya biliminin önemini anlaşılmasına yeterli bir örnek.”

Ö4 kodlu öğretmen,

“Ben belirlememesi gerektiğini düşünüyorum ancak eğitim sistemimize baktığımda öğrencilerin böyle düşünmesini çok normal.”

Ö8 kodlu öğretmen,

“Belirlememeli ama bu biraz hayat algısıyla ilgili. Lise çağındaki bir çocuğun hayat algısı nedir? 4 yılın sonunda gireceği üniversite sınavıdır. Dolayısıyla coğrafyanın farklı alanlar olan ilişkisini keşfetmek için hayat algısının değişmesi lazım.”

Ö19 kodlu öğretmen,

“Bütün bilimlerle ilişkisi olan nadir bir bilimden bahsediyoruz. Öğrencinin gözüyle bu konuya bakmanın büyük bir hata olduğunu düşünüyorum. Ortada yanlış bir algı var ve bu algı mutlaka değişecektir.”

5. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde yapılan görüşmelerle elde edilen bulgular analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar üzerinden öneriler geliştirilmiştir.

Eğitim öğretim faaliyetleri yüzyıllardan bu yana sürekli değişmiş ve gelişmiştir. Her dönemin şartları farklı ihtiyaçlar doğurmuş ve eğitim sistemi de bu ihtiyaçlara uyum sağlayacak şekilde dönüşmüştür. Ülkemizde ise cumhuriyetin kuruluşundan itibaren eğitime büyük önem verilmiştir. Cumhuriyetle beraber pek çok yeni eğitim kurumu açılmış ve ülke genelinde eğitim yaygınlaştırılmıştır. Eğitim sistemimiz geliştikçe bir üst eğitim basamağına olan talep artmıştır. Zamanla bu talebi karşılamak ve uygun şekilde yerleştirme yapmak için sıralama amacı taşıyan sınavlar yapılmaya başlanmıştır. Bu sınavlar ilk olarak mahalli şekilde yapılmıştır. Teknoloji, ulaşım gibi imkânların gelişmesi ve sınavlara olan talebin daha da artmasıyla merkezi sınavlar düzenlenmeye başlanmıştır. Tüm soruların tek bir merkezde hazırlanıp ülke geneline dağıtıldığı ve insan müdahalesi olmadan okunduğu merkezi sınavların içeriği sık sık değişmiştir. Son kapsamlı değişiklik ise 2017 yılında gerçekleştirilmiştir. Yapılan son değişikliklerde 18 farklı puan türünün bulunduğu YGS-LYS sistemi kaldırılmış yerine 5 puan türü olan daha sade ve Türkçe matematik ağırlıklı bir sistem getirilmiştir. Her sınav sisteminin avantaj ve dezavantajları olduğu gibi yeni sistemin de avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Türkçe ve matematik derslerinin etkisini artıran bu sistem aynı ölçüde fen ve sosyal bilimler grubu derslerin etkisini azaltmaktadır. Bu araştırma yeni sınav sisteminin coğrafya dersine olan etkilerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar genel hatlarıyla aşağıdaki gibidir:

Bu araştırma sonuçlarına göre öğretmenler yeni sınav sisteminin coğrafya dersine ilgiyi azalttığını düşünmektedir (%90,4). Sarıbaş ve Pınar'ın (2018: 94) bulguları da bu görüşü desteklemektedir. Değişiklikler sonrası seçmeli coğrafya dersine ve destekleme ve yetiştirme kurslarında coğrafya dersine talep azalmıştır.

Öğretmenlerin en fazla dezavantaj olarak gördüğü durumlar kapsam geçerliliğinin düşmesi, derslerin soru dağılımındaki orantısızlık ve eşit ağırlık puan türünde coğrafyanın etkisinin azalması şeklinde sıralanabilir. Sarıca'nın (2018: 832) 12. Sınıf öğrencilerine yönelik yaptığı çalışmada da toplam soru sayısının yetersizliği (%34.4) ve kapsam geçerliliğinin düşük olması, (%19.7) en çok bildirilen olumsuz

görüşler olmuştur. Sınav sistemiyle ilgili olumlu görüşlerin geneli ise sınavın yapısıyla ilgilidir (Tablo 29).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %80'i motivasyonlarında azalma olduğunu %48'i ise branşı sebebiyle olumsuz tutum ve davranışlara maruz kaldığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %66'sı ise sınav sistemi sebebiyle ders anlatma şeklinde değişikliğe gittiğini belirtmiştir. Ormancı ve arkadaşlarının (2018: 6) fen bilimleri öğretmenleriyle yaptığı araştırma sonuçları da benzer bulgular içermektedir. Araştırmaya katılan fen bilgisi öğretmenlerinin % 62,5'i merkezi sınavlara göre ders işleyişlerinde değişikliğe gittiklerini belirtmiştir.

Çalışmanın bir diğer sonucu ise sınav sisteminin okul başarısındaki etkisinin sınırlı olduğudur. Öğretmenlerin genel görüşü 12. sınıflar dışında okul başarılarının etkilenmediği yönündedir. Kelecioğlu'nun (2002: 135) araştırmasına göre ise son sınıfa yaklaştıkça okul derslerine ayrılan zaman ve emek azalmaktadır.

Müfredat ve sınav sistemiyle ilgili bir düzenleme gerektiğini öğretmenlerin tamamına yakını ifade etmiştir. Önerilen düzenlemeler konu kapsamının daraltılması veya soru sayısının artırılması yönündedir.

Ortaöğretim kurumlarında öğrencilere yaşadıkları çevreyi, dünyayı ve ekosistemi tanıtmak ve bunlar arasındaki ilişkiyi kavratmak amacıyla coğrafya dersi son derece önemli bir yere sahiptir. Yeni sınav sisteminin coğrafya dersine olan etkilerini anlamak amacıyla yapılan bu çalışmada birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlar çerçevesinde sorunların çözümüne yönelik geliştirilen öneriler aşağıdaki gibidir:

Ortaöğretim kurumlarının son basamağındaki öğrenciler hayatlarında bir dönüm noktası olacak üniversite sınavını her şeyden çok önemsemektedir. Dolayısıyla derslerini bu sınav sistemindeki yerine göre bir önem sırasına koymaktadırlar. O açıdan her temel ve sosyal bilim bu sınavlarda belirli ölçüde yer almalı ve öğrenciler bu bilimleri öğrenmeleri için motive edilmelidir. Sınavlarda çok az sorunun yer alması öğrencileri psikolojik olarak o dersi önemsiz görmeye itmektedir. Bu bağlamda sınav sisteminde yer alan her dersten oturumda en az 10 soru sorularak öğrencilerde bu derslerin önemsemesi sağlanmalıdır. 10 soru yerine aynı oranda etkiye sahip 5 soru

sorulması bu sorunu çözmeyecektir. Çünkü lise öğrencileri katsayı, standart sapma gibi pek çok ölçme değerlendirme terimi hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. Sarıbaşı ve Pınar'ın (2018: 94) araştırması da bu görüşleri desteklemektedir. 300 öğrenci üzerinde yapılan çalışma da öğrencilerin coğrafya dersinin YKS'deki yerini bilme oranlarının %50'nin altında olduğunu ortaya koymuştur.

Yeni sınav sisteminin en büyük dezavantajlarından biri puan türlerinin azaltılmasıdır. Öğrencileri daha doğru şekilde yerleştirebilmek amacıyla YGS-LYS sisteminde puan türleri çeşitlendirilerek ve sayısal sözel puan türleri kendi içlerinde gruplandırılmaktaydı. Örneğin Tıp Fakültesi için geçerli puan türünde biyoloji dersinin etkisi fazla iken mühendislik için geçerli puan türünde matematik etkiliydi. YGS-LYS sisteminin en olumlu yanı olan puan türlerinin kaldırılması öğrencilerin yeterince doğru yönlendirilememesine yol açmıştır. Bu sorunun çözülmesi amacıyla puan türleri tercih edilecek bölümlere göre çeşitlendirilmelidir. Son yıllarda sıklıkla dile getirilen hiç fizik sorusu çözmeden fizik bölümüne yerleşme vb. durumların önüne geçilmesi içinde temel ve sosyal bilimlere girişte ilgili dersten belirli bir başarı düzeyi aranmalıdır.

Yeni sınav sisteminin coğrafya dersini en fazla etkileyen yönü ise Sosyal Bilimler I testindeki coğrafya sorularının azaltılmasıdır. Yeni sınav sistemi ilk kamuoyuna sunulduğunda Sosyal Bilimler 1 testi eski sistemdeki gibi edebiyat ve coğrafya sorularından oluşmaktaydı. Tarih dersinin önemsiz hâle getirildiğiyle ilgili kamuoyu tepkileri sonrası 10 coğrafya sorusu çıkarılarak yerine tarih sorusu eklenmiştir. Sınav sistemleri toplumsal tepkiden ziyade bilimsel esaslara göre hazırlanmalıdır. Sosyal bilimler içinde en fazla sayısal konu barındıran ders olan coğrafya eşit ağırlık puan türünde edebiyat ve matematikten sonra en yüksek etkiye sahip ders olmalıdır. Tarih soruları eşit ağırlıkta eskisi gibi tamamen kaldırılmalı veya coğrafya dersine oranla daha az etkili olacak şekilde düzenlenmelidir.

Bir ülkenin kalkınmasında en büyük paya sahip olan şey eğitim sistemidir. Eğitim sistemi her yönüyle çağın gereklerine ve ülkenin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmelidir. Bu ülkenin yarınlarına yön verecek olan gençleri ilgi ve yeteneklerine en uygun şekilde yönlendirecek sistemi geliştirmek ülkemiz eğitimcilerinin en önemli ülküsü olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Atılgan, H. (2018). Türkiye'de kademeler arası geçiş: dünü-bugünü ve bir model önerisi. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(19), 1-18.
- Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles- Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü . (2002, mayıs 03). resmigazete.gov.tr:
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/05/20020503.htm#6> (Erişim Tarihi: 05.15.2020)
- Baysal, T. (2016). Türkiye'de Kamu Yöneticilerinin Yetiştirilmesi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 186-213.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örnekleme Yöntemleri*. balikesir.edu.tr:
<http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> (Erişim Tarihi: 01.05.2020)
- Çetin, A., ve Ünsal, S. (2019). Merkezi Sınavların Öğretmenler Üzerinde Sosyal, Psikolojik Etkisi ve Öğretmenlerin Öğretim Programı Uygulamalarına Yansıması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(34), 304-323.
- Demirel, ö. (2000). *Plandan Uygulamaya Öğretme Sanatı*. ANKARA: Pegem yayınları.
- Dünya Bankası. (2011). *Türkiye'de temel eğitimde kalite ve eşitliğin geliştirilmesi: zorluklar ve seçenekler*. issuu.com:
https://issuu.com/worldbankturkeyoffice/docs/turkiyede_temel_egitimde_kalite (Erişim Tarihi: 03.06.2020)
- Eraslan, L. (2004). Öğretmenlik mesleğine girişte kamu personeli seçme sınavı (KPSS) yönteminin değerlendirilmesi. *Journal of Human Sciences*.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. ankara: Pegem Yayınları.
- Gardner, H. E. (2000). *Eğitimli Akıl*. istanbul: Morpa Yayınları

- Gölpek, F., ve Uğurlugelen, K. (2013). AVRUPA ÜLKELERİNDE ve TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİME GİRİŞ SİSTEMLERİ. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(5), 64-77.
- Günay, D., ve Gür, B. S. (2009). Dünyada Üniversite Giriş Sistemleri ve ÖSS. *Türkiye'nin 2023 Vizyonunda Üniversiteye Giriş Sistemi Kongresi*. Ankara: Atılım Üniversitesi.
- Gür, B. S., Çelik, Z., ve Coşkun, İ. (2013). *Türkiye'de Ortaöğretimin Geleceği: hiyerarşi mi, eşitlik mi?* Ankara: SETA ANALİZ.
- Güven, İ. (2014). Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretimde Gelişmeler., *Türk Eğitim Tarihi* (s. 273-282). Ankara: Pegem Yayınları.
- Kızılcıaoğlu, A. (2002). ÖSYM Sınavlarında (1981-2002) Sorulan Coğrafya Sorularının Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(11), 77-95.
- Köse, E. (2015). Bilimsel Araştırma Modelleri. R. Y. Kıncal içinde, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s. 99-123). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Küçükcan, T., ve Gür, B. (2009). *Türkiye'de Yükseköğretim Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Ankara: SETA Yayınları.
- Küçüker, E. (2017, mart 16). Türkiye'de Kademeler Arası Geçiş ve Öğrenci Akışının Gelişimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 50(1), 43-97.
- MEB. (1967). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Orta Dereceli Okullar Sınıf Geçme ve İmtihan yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi*. ANKARA: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI.
- MEB. (1991). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi*. Ankara: MEB.
- MEB. (2018). *Sınavla Öğrenci Alacak Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezi Sınav Başvuru ve Uygulama Kılavuzu*. meb.gov.tr: http://www.meb.gov.tr/sinavlar/dokumanlar/2018/MERKEZI_SINAV_BASVU_RU_VE_UYGULAMA_KILAVUZU.pdf (Erişim Tarihi: 15.05.2020)

- MEB. (2019a). *Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi 3 Merkezi Sınavla Yerleşen Öğrencilerin Performansı*. ANKARA: MEB.
- MEB. (2019b). *Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No:7*. ANKARA: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2020). *Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi 7 2019 Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezi Sınav*. ANKARA: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı. (2010). İlköğretimden Ortaöğretime Geçiş. A. KASAPÇOPUR, M. ÇAKIR, F. NORŞENLİ, & D. HALAY içinde, *Ortaöğretime Geçiş Sisteminde SBS ve Yeni Bir Model* (s. 26-31). Ankara: MEB
- Ormancı, Ü., Çepni , S., ve Ülger, B. (2018). Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Ortaöğretime Geçiş Ortak Sınavları Hakkındaki Görüşleri. *Academy Journal of Educational Scienses*, 2(1), 1-15.
- ÖSYM. (1998). *1998 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi*. osym.gov.tr: <https://www.osym.gov.tr/TR,2764/ikinci-basamak-sinavindaki-oys-testlerin-ham-puan-ortalama-ve-standart-sapmalar.html> (Erişim Tarihi: 10.06.2020)
- ÖSYM. (2002, mayıs 13). *Kamu Personeli Seçme Sınavı(2002-KPSS)*. osym.gov.tr: <https://www.osym.gov.tr/TR,3548/13052002-tarihli-kpss-basin-duyurusu.html> (Erişim Tarihi: 31.05.2020)
- ÖSYM. (2003a). *2003 Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) Puan Hesaplamaları ile İlgili Değişiklikler*. osym.gov.tr: <https://www.osym.gov.tr/TR,2200/2003-oss-ogrenci-secme-sinavi-puan-hesaplamalari-ile-ilgili-degisiklikler-basin-duyurusu.html> (Erişim Tarihi: 25.05.2020)
- ÖSYM. (2003b). *Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi*. osym.gov.tr: <https://www.osym.gov.tr/TR,2070/oss-kilavuzu.html> (Erişim Tarihi: 10.06.2020)
- ÖSYM. (2003c). *ÖSYS: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi*. osym.gov.tr: <https://www.osym.gov.tr/TR,2070/oss-kilavuzu.html> (Erişim Tarihi: 10.06.2020)

- ÖSYM. (2010). *Yükseköğretim Programlarına Alınacak Öğrencilerin Seçimi İçin*.
osym.gov.tr: <https://www.osym.gov.tr/TR,8832/hakkinda.html> (Erişim Tarihi:
28.05.2020)
- ÖSYM. (2016). *2016 Kamu Personeli Seçme Sınavı Ortaöğretim Sayısal Bilgiler*.
osym.gov.tr:
[https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/KPSSORTON/OrtaogretimSayi
salBilgiler09122016.pdf](https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/KPSSORTON/OrtaogretimSayisalBilgiler09122016.pdf) (Erişim Tarihi: 30.05.2020)
- ÖSYM. (2017a). *2016 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara: ÖSYM.
- ÖSYM. (2017b). *2017 Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı*.
osym.gov.tr:
[https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2017/ALESILKBAHAR/2017-
ALES-BASVURUKILAVUZ05052017d.pdf](https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2017/ALESILKBAHAR/2017-ALES-BASVURUKILAVUZ05052017d.pdf) (Erişim Tarihi: 03.06.2020)
- ÖSYM. (2017c). *2017 ÖSYS Kılavuzu*. osym.gov.tr:
[https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2017/OSYS/LYS/KILAVUZ_180420
17.pdf](https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2017/OSYS/LYS/KILAVUZ_18042017.pdf) (Erişim Tarihi: 30.05.2020)
- ÖSYM. (2019a). *2019 YKS Sayısal Bilgiler*. osym.gov.tr:
[https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2019/YKS/sayisalbilgiler18072019.p
df](https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2019/YKS/sayisalbilgiler18072019.pdf) (Erişim Tarihi: 28.05.2020)
- ÖSYM. (2019b). *2019-KPSS A Grubu ve Öğretmenlik Sınav Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler*.osym.gov.tr:
[https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2019/KPSS/sayisalbilgiler29082019.
pdf](https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2019/KPSS/sayisalbilgiler29082019.pdf) (Erişim Tarihi: 28.05.2020)
- ÖSYM. (2020a). *2019 Faaliyet raporu*. osym.gov.tr:
[https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2019/GENEL/2019faaliyetraporu120
32020.pdf](https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2019/GENEL/2019faaliyetraporu12032020.pdf) (Erişim Tarihi: 05.06.2020)
- ÖSYM. (2020b). *2020 Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı*.
osym.gov.tr: [https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/ALES-
1/aleskilavuz15052020.pdf](https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/ALES-1/aleskilavuz15052020.pdf) (Erişim Tarihi: 04.06.2020)

- ÖSYM. (2020c). *Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Kılavuzu*. osym.gov.tr:
<https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/YKS/YksKilavuz14052020.pdf>
(Erişim Tarihi: 30.05.201020)
- Özbek, M. M. (2019). *Korunmaya Muhtaç Öğrencilerin Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özçağlar, A., 2003. Coğrafyaya Giriş 3. Baskı. Hilmi Usta Matbaacılık. Ankara
- Özel, A., ve Taylan, M. (2007). OKS Coğrafya Sorularının İlköğretim Coğrafya Konularına Göre Dağılımının İncelenmesi. *MARMARA COĞRAFYA DERGİSİ*(16), 43-52
- Özguven, E. (1972). Türkiye'de üniversiteye girişle ilgili uygulamalar. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi*(10), 179-198.
- Öztürk, C., ve Tuncel, G. (2006). *Yeni 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile İlgili Öğretmen Görüşleri. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı*. Ankara: Kök Yayınları.
- Sarıbaş, M., ve Pınar, A. (2018). Ortaöğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersinin Sınav Sistemindeki Yerini Bilmelerinin Destekleme ve Yetiştirme Kurslarında Coğrafya Dersini Seçmelerine Etkisi Üzerine Bir Araştırma. *INTERNATIONAL GEOGRAPHY EDUCATION SYMPOSIUM* (s. 94-106). Nevşehir: Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Sarıca, R. (2019). 2017-2018 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILINDA DEĞİŞTİRİLEN ÜNİVERSİTE GİRİŞ SINAV SİSTEMİNİN ORTAÖĞRETİM 12. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 822-846.

- Serin, N. (1988). *MEKTEB-İ MÜLKİYE'DEN SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİNE 125.YIL*. dspace.ankara.edu.tr:
<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/52774/3682.pdf?sequence=1> (Erişim Tarihi: 15.05.2020)
- Sözen, E., ve Türksever, Ö. (2018). Üniversiteye Giriş Sınavlarında Coğrafya Soru Sayısındaki Değişikliğin Bölgesel Liderlik Açısından Önemli Olan Ortaöğretim Coğrafya Programına Olası Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-12.
- Şimşek, H., ve Yıldırım, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- TEDMEM. (2016). *Ders Saatleri Ne Kadar Az Ne Kadar Fazla*. Ankara: TED.
- Tokat, E., ve Çıkrıkçı Demirtaşlı, N. (2004). Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (LES) ve Diğer Kabul Ölçülerinin Yordama Geçerliliğine İlişkin Bir Çalışma. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3(5), 35-55.
- Türk Eğitim Derneği. (2010). *Ortaöğretime ve Yükseköğretime Geçiş Sistemi Özet Raporu*. Ankara: TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ.
- Türk Eğitim Derneği. (2019a). *2018 Eğitim Değerlendirme Raporu*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Türk Eğitim Derneği. (2019b). *2018 Eğitim Değerlendirme Raporu*. Ankara: TED.
- Uğurel, I., Moralı, H. S., ve Kesgin, Ş. (2012). OKS, SBS ve TIMSS Matematik Sorularının 'MATH Taksonomi' Çerçevesinde Karşılaştırmalı Analizi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(11), 423-444.
- Ünsal, S., ve Çetin , A. (2019). Merkezi Sınavların Öğretmenler Üzerinde Sosyal, Psikolojik Etkisi ve Öğretmenlerin Öğretim Programı Uygulamalarına Yansıması. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi* 34(2), 304-323.
- Yiğittir, S., ve Çalışkan, H. (2013). Seviye Belirleme Sınavında (SBS) Sosyal Bilgiler Alanında Sorulan Soruların Kapsam Geçerliliği Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*(197), 145-157.

Yücel, H. A. (1994). *Türkiye'de Orta Öğretim*. ANKARA: Kültür Bakanlığı.

EKLER

EK 1- ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : ERSİN ÖRER
Doğum Yeri ve Tarihi : Kavaklıdere/MUĞLA
Medeni Durumu : Bekar
e-posta : ersin.orer@hotmail.com

Eğitim Bilgileri

İlkokul : Menteşe İlköğretim Okulu
Ortaokul : Menteşe Ortaokulu
Lise : Turgut Reis Lisesi
Lisans : Necmettin Erbakan Üniversitesi
Yüksek Lisans :
Doktora :

İş Deneyimi

1. Şirvan Anadolu Lisesi
- 2.

İlgi Alanları

Ödülleri

Diğer Bilgiler

Yayınları

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

2017 YKS SORU DAĞILIMINDAKİ DÜZENLEMENİN ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE OLAN TUTUMUNA ETKİSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Adı Soyadı
Yaş:
Cinsiyet:
Mesleki Tecrübe:
Çalıştığı kurum türü

Yöntem: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşme soruları:

- 1) 2017 yılında yapılan sınav sistemindeki değişiklikler hakkında genel görüşünüz nedir? Eski sisteme göre bu değişikliğin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
- 2) Sizce sınav sistemindeki değişikliklerden sonra coğrafya dersine olan ilgi azaldı mı? Eğer azaldıysa hangi sınıf düzeyinde bunu belirgin olarak hissettiniz?
- 3) Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra coğrafya dersindeki başarı düzeyinde herhangi bir değişim gözlemlediniz mi?
- 4) Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra size çözemediği soruları getiren öğrenci sayısında değişiklik oldu mu?
- 5) 12. sınıf öğrencileri arasında coğrafya dersinden özel ders alanların sayısında bir değişiklik gözlemlediniz mi?
- 6) Sınav sistemindeki değişikliğe rağmen dünya ölçeğinde çevre sorunları ve afetlerin artıyor olması öğrencilerin derse bakış açısını değiştirdi mi?
- 7) Sınav sistemindeki değişikliklerle birlikte öğrencilerin derste size karşı olan davranışlarında bir değişim meydana geldi mi?
- 8) Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra coğrafya öğretmenlerinin okul idaresi, öğrenci ve veli tarafından önemsiz görüldüğünü veya yok sayıldığını düşünüyor musunuz?
- 9) Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra mesleki motivasyon düzeyinizde bir değişiklik meydana geldi mi?
- 10) Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra ders anlatma yönteminizi ve kullandığınız teknikleri değiştirme gereği duyuyor musunuz?
- 11) Sınav sistemindeki değişikliklerden sonra coğrafya dersinin müfredatında değişiklik yapılması gerektiğini düşünüyor musunuz?
- 12) Sizce bir dersin önemini sınav sistemindeki yeri mi belirler?